Ազգ
Azg
armenian daily
22 ՅՈՒՆԻՍ 2000 ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ 115 (2083)

Կասաղի ընդհարումներ Գրոզնիում

ՄՈՍԿՎԱ, 21 ՅՈՒՆԻՍ, ՆՈՅՅԱՆ ՏԱՊԱՆ։ Նախորդ օրը կասաղի ընդհարումներ են տեղի ունեցել Գրոզնիում։ Ռուսական աղբյուրների հաղորդմամբ, երկու միլիցիոներ է զոհվել Լենինյան շրջանի պարետատանից ոչ հեռու։ Երկաթուղային կայարանի գնդակոծության ժամանակ վիրավորվել է միլիցիայի մի ենթասպա։ Գրոզնու շրջանի Կիրով ավանի «մաքրման» գործողության ժամանակ ականի վրա պայթել են ՆԳՆ երեք սպաներ։ Դաշնային ուժերը հայտնաբերել եւ լեռներում ոչնչացրել են վեց մարդուց բաղկացած զրոհայինների մի խմբի։

Համաձայն չեչենական աղբյուրների, անցած գիշեր փոխհրաձգություն է եղել ամբողջ Գրոզնիով մեկ, սպանվել է առնվազն 11 ռուս զինվոր։ Աղբյուրները հաստատում են նաեւ, որ Չեչնիայի Նոժայյուրտի շրջանում գնդակահարվել է 35 հոգուց բաղկացած հետախուզական ջոկատը, իսկ Զաքան-յուր գյուղի շրջանում ոչնչացվել է երկու զրահամիավոր անձնակազմերի հետ։

ՄՈՍԿՎԱ

ԱՊՀ գործադիր քարտուղարների առաջարկներն ընդունվում են, սակայն չեն իրականացվում

Մոսկովյան զագաթաժողովում հիմնական առաջարկները երեքն են

ԹԱԹՈՒԼ ՀԱԿՈԲՅԱՆ
Մոսկվա

Ռուսաստանի Դաշնության Նախագահ Վլադիմիր Պուտինը բացելով ԱՊՀ երկրների ղեկավարների խորհրդի նիստը, նախ մասնակից պետությունների նախագահներից ներողություն խնդրեց... հորդառատ անձրեւի կապակցությամբ, ապա անդրադարձավ մեկ այլ խնդրի, որը նույնպես չէր վերաբերում ԱՊՀ-ին. «Այսօր լրանում է Հայրենական մեծ պատերազմի սկսվելու 59-ամյակը։ Մենք միասին էինք, սովետական ժողովուրդը միասնական էր»։

Դիտորդների կարծիքով՝ համագործակցության անդամ երկրների ղեկավարների «համերաշխության» երաշխավորը լավ, բարի ժամանակների հուշերն են։ Եվս մի քանի տարի, երբ իրենց իշխանության ղեկին չեն լինի խորհրդային տարիների գործիչներ Հեյդար Ալիեւը, Էդուարդ Շեւարդնաձեն, Ալեքսանդր Լուկաշենկոն, Նուրսուլթան Նազարբաեւը, ԱՊՀ-ն իր ներկա կառուցվածքով դժվար թե կենսունակ լինի, էլ չենք խոսում հնարավոր փլուզման մասին։ Տես ♦ էջ 2

ՄԱՅՐ ԱԹՈՌ ՍՈՒՐԲ ԷՋՄԻԱԾԻՆ

Աշխատանքն սկսեց Գերագույն հոգեւոր խորհրդի նիստը

ԷՋՄԻԱԾԻՆ, 21 ՅՈՒՆԻՍ, ՆՈՅՅԱՆ ՏԱՊԱՆ։ Հունիսի 21-ին Մայր աթոռ Սբ. Էջմիածնում Գարեգին Բ Ամենայն հայոց կաթողիկոսի նախագահությամբ եւ Երուսաղեմի Հայոց պատրիարք Թորգոմ արք. Մանուկյանի ատենապետությամբ աշխատանքն է սկսել Գերագույն հոգեւոր խորհրդի այս տարվա առաջին ընդլայնված նիստը։

Ինչպես հայտնեցին Մայր աթոռի տեղեկատվության համակարգից, ողջույնի խոսքից հետո Վեհափառ հայրապետը ժողովականների ուշադրությանն է ներկայացրել կաթողիկոսական ընտրությունից ի վեր 8 ամիսների ընթացքում Մայր աթոռի գործունեության վերաբերյալ իր համապարփակ զեկույցը։ Տեղեկություններ են տրվել Մայր աթոռի միաբանության, վարչակառուցվածքային բարեփոխումների, հոգեւոր-կրթական հաստատությունների, տպարանի գործունեության, Հայրապետական այցելությունների, ինչպես նաեւ Մայր աթոռ Ս. Էջմիածին կատարված այցերի, միջեկեղեցական հարաբերությունների եւ գործունեության այլ ոլորտների վերաբերյալ։

Գերագույն հոգեւոր խորհուրդն իր աշխատանքը կշարունակի մինչեւ հունիսի 24-ը։ Եռօրյա նիստի ընթացքում կլսվեն Մայր աթոռի համապատասխան բաժինների հաշվետվությունները՝ Մայր աթոռի ֆինանսական կացության, 1700-ամյակի եկեղեցական գրասենյակի գործունեության, Մայր աթոռի շինարարական աշխատանքների, Քրիստոնեական դաստիարակության եւ քարոզչության կենտրոնի գործունեության մասին, կքննարկվեն հոգեւորականների վերապատրաստության, վանական միաբանության վերահաստատման, սոցիալական ներդրումներին վերաբերող ծրագրերը։ Ժողովի օրակարգում ընդգրկված են նաեւ Հայ եկեղեցու կանոնադրությանը, նվիրապետական աթոռների եւ թեմերի հետ Մայր աթոռ Սբ. Էջմիածնի, ինչպես նաեւ եկեղեցի-պետություն հարաբերություններին առնչվող հարցեր։

Ժողովի մասնակիցները հարգանքի տուրք են մատուցել Գերագույն հոգեւոր խորհրդի նախկին անդամ՝ հանգուցյալ Գրիգոր Խանջյանի հիշատակին։

ՎՐԱՑԱԿԱՆ ՄԱՄՈՒԼ

Ո՞ւմ է ձեռնտու վրացիների եւ հայերի դիմակայությունը

ԹԲԻԼԻՍԻ, 21 ՅՈՒՆԻՍ, ՍՆԱՐԲ։ Ու՞մ է ձեռնտու վրացիների եւ հայերի դիմակայությունը։ Այսպիսի հարցադրում է անում վրացական «Ռեզոնանսի» թերթը Ջավախքում առկա իրավիճակին առնչվող հրապարակման մեջ։

Էթնիկական առումով խայտաբղետ այս շրջանում միշտ էլ բավականաչափ խնդիրներ կան, գրում է թերթը։ Պաշտոնական կառույցները հերքում են, որ Ջավախքի բնակչության զգալի մասը դեմ է, որպեսզի շրջանի լքված եւ թալանված տներում բնակեցվեն ընտանիքներ Վրաստանի մյուս անկյուններից։ Միեւնույն ժամանակ նախկինում 55 հազար բնակչություն ունեցող շրջանը, ոչ պաշտոնական տվյալների համաձայն, գրեթե կիսով չափ դատարկվել է։ Զանգվածային արտագաղթը շրջանից սկսվել է 1990 թվականին, եւ այսօրվա դրությամբ Ջավախքում բնակվող ավելի քան 30 հազար հույներ հեռացել են Վրաստանի տարածքից։ Մնացած 25 հազար մարդուց 17 հազարը հայ են, 5 հազարը՝ հույներ, մնացած 3 հազարը՝ հիմնականում ադրբեջանցիներ եւ վրացիներ։

Շրջանի 48 գյուղերից 20-ը գրեթե լիովին դատարկվել է։ Քվեմո Քարթլիում Վրաստանի նախագահի լիազոր ներկայացուցիչ Լեւան Մամալաձեն չի հաստատում տեղի բնակչության եւ վերաբնակների միջեւ դիմակայությանն առնչվող լուրերը, թեեւ կարծում է, որ կարելի է որոշակի եզրահանգումներ անել։ Մամալաձեի կարծիքով, անթույլատրելի է Ջավախքի խնդիրների մասին դատել առանձին անձանց հաղորդած տեղեկություններով, որոնք պնդում են, թե Ջավախքում վաս են ընդունել Աջարիայից եկած վերաբնակներին։ Ակնհայտ է, որ ոմանց դուր չեն եկել այստեղի պայմանները, ոմանք էլ պահանջել են արտոնություններ եւ չեն ստացել։ Արդյունքում՝ այժմ գույները խտացնում են, կարծում է Մամալաձեն, որը վստահեցնում է, թե այս տարի շրջանում հայերի եւ վրացիների միջեւ ոչ մի դիմակայություն չի եղել, եւ դրա համար հիմքեր չկան։

Ճիշտ է, գրում է թերթը, Մամալաձեն չի հերքում, որ անցյալ տարի «եղել են ինչ-որ պահեր»։ Ինչպես հայտարարում են «չար լեզուները», տեղ են գտել փաստեր, երբ ոտնձգություններ են կատարվել տների նկատմամբ։ Սակայն կարծիք կա, որ վերաբնակեցված աջարացիների դեմ բողոքում են հենց այն անձինք կամ խմբերը, որոնք իրենք են թալանում լքված տները։ Պատկերը Ջավախքում անհրապույր է. լքված տներ ու դատարկված գյուղեր, քայքայված եւ թալանված տնտեսություն՝ որը վերածվել է խոպանի։ Հասկանալի է, որ շատերը փորձում են օգտվել ստեղծված վիճակից։ Դիտորդների կարծիքով, հենց այդ կարգի մարդկանց էլ ձեռնտու է դիմակայությունը տեղի բնակչության եւ վերաբնակների միջեւ։

Բնականաբար հարց է ծագում. իսկ որտե՞ղ է ոստիկանությունը։ Նույն հարցն է տալիս նաեւ շրջանի կոմիսար, կապիտան Ծերծվաձեն, որը բախվում է զինակոչիկների խնդրին։ Բանակում չեն ուզում ծառայել ոչ հույները, ոչ էլ հայերը։ Մինչդեռ շրջանում այնքան շատ են զինակոչի տարիքի երիտասարդները, որ եթե ոստիկանությունն աջակցեր, զինակոչի գծով շրջանի պլանը կկատարվեր, ասում է կոմիսարը։

Ինչեւէ, այսօր դադարեցվել է Ջավախքի բնակեցումը աջարացի վերաբնակներով։ Շրջանում բազմաթիվ խնդիրներ կան։ Ակնհայտ է այն փաստը, որ իշխանությունները մասամբ են իրականացնում իրենց գործառույթներն այդ շրջանում, նշում է «Ռեզոնանսին»։

Հայաստան ժամանեց Ռուսաստանի Պետդումայի պատվիրակությունը

ԵՐԵՎԱՆ, 21 ՅՈՒՆԻՍ, ՆՈՅՅԱՆ ՏԱՊԱՆ։ Հունիսի 21-ին Երեւան է ժամանել ՌԴ Պետդումայի պատվիրակությունը՝ հասարակական միավորումների եւ կրոնական կազմակերպությունների գործերով հանձնաժողովի փոխնախագահ, «Միասնություն» խմբակցության անդամ Ալեքսանդր Չուեւի գլխավորությամբ։ Ինչպես հայտնեցին ԱԺ հասարակայնության հետ կապերի վարչությունից, չորսօրյա այցի ընթացքում ռուս խորհրդարանականները հանդիպումներ կունենան Ազգային ժողովի ղեկավարության, խմբակցությունների եւ հանձնաժողովների ներկայացուցիչների, քաղաքական կուսակցությունների ղեկավարների, կառավարության անդամների, ինչպես նաեւ ՌԴ դեսպանի եւ ռուսական համայնքի հետ։ Նախատեսվում է այցելություն Մայր աթոռ Սբ. Էջմիածին, Ծիծեռնակաբերդի հուշահամալիր, պատմական եւ մշակութային այլ վայրեր։

ԹԱՐՄԱՑՈՒՄ

Հուլիսի 1-ից շրջանառության մեջ կդրվեն նոր 5000-անոցներ

Ի հեճուկս դրամանենգների, նոր թղթադրամներն առավել կատարելագործված են ու պաշտպանված

ՎԱՅԱՆ ՄՈՒՌՈՅԱՆ

10 օրից շրջանառության մեջ կդրվեն նոր 5000 դրամ անվանական արժեքով թղթադրամները։ Երեկ ՀՀ ԿԲ-ում տեղեկացրին, որ հին 1995 թվականի նմուշի 5 հազարանոցները ՀՀ տարածքում օրինական վճարամիջոց կմնան մինչեւ 2005 թվականի հունիսի 30-ը։ Նոր 5000-անոցների ներդրմամբ, փաստորեն, եզրափակվում է հին թղթադրամների ամբողջ սերիայի թարմացումը (բացի 10 եւ 25 անվանական արժեքի թղթադրամներից), որը սկսվել էր դեռեւս մեկուկես-երկու տարի առաջ։ Տեղեկացվեց նաեւ, որ արդեն տպագրված են նաեւ 500 անվանական արժեքով թղթադրամները, որոնք, սակայն, շրջանառության մեջ կդրվեն մի քանի ամիս հետո միայն։ Նոր թղթադրամների ներդրմամբ, ինչպես պնդում է Կենտրոնական բանկը, լուծվում է թղթադրամների թարմացման խնդիրը, քանի որ ամբողջ դրամական զանգվածում հին, մաշված թղթադրամներն աստիճանաբար շատանում են։ Սակայն, 5000-անոցների դեպքում ոչ պակաս կարեւոր հանգամանք է նաեւ նոր թղթադրամները շրջանառության մեջ դնելով դրամանենգության դեմն առնելը։ Նույն ԿԲ-ն եւս չի ժխտում, որ վերջին շրջանում դրամանենգությունը հասել է զգալի չափերի, թեեւ, ԿԲ էմիսիոն գործառնությունների ու դրամական պահուստների վարչության պետ Թումանյանի պնդմամբ, դրամանենգության առկա ծավալները (մի քանի հարյուր 5000-անոցների դեպքում) մեր երկրի համար այնքան էլ վախեցնող չեն։ Տես ♦ էջ 3

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԴԵՍՊԱՆԱՏԱՆԸ

Նախագահ Ռոբերտ Քոչարյանը հանդիպեց Մոսկվայի հայերին

Չգիտեմ՝ հունիսի 20-ի ցերեկն ինչ զրույց է ունեցել Քոչարյանն Ալիեւի հետ, բայց նույն երեկո նրա տրամադրությունն արտակարգ լավ էր:

Նախկինում երբեք ոչ մի հայ նախագահ Հայաստանի դեսպանատանն այդքան չէր կատակել:

Ռ. Քոչարյանը Մոսկվայում Հայաստանի դեսպանատանն էր մեր տասը հայրենակիցներին պատվելու առիթով, որոնք դարձել էին Ռուսաստանի գիտությունների ակադեմիայի անդամներ: Շնորհավորելով նորընծա ակադեմիկոսներին ՀՀ նախագահն անձամբ ներկայացրեց նրանց մոսկովյան հայ համայնքի ներկայացուցիչներին: Ակադեմիկոսներն են մաթեմատիկոս Սերգեյ Ադյանը, ֆիզիկոս Լեւ Փիրուզյանը, մեխանիկ Սամվել Գրիգորյանը, ՌԳԱ ընդհանուր պատմության ինստիտուտի տնօրեն Ալեքսանդր Չուբարյանը, իրավագետ Վլադիկ Ներսեսյանցը, միջուկագետ Գեւորգ Դանիելյանը, ֆիզիկոս Կարեն Տեր-Մարտիրոսյանը, քիմիկոս Վիլեն Ազատյանը, վնասվածքաբան Հովհաննես Հովհաննիսյանը եւ էներգետիկայի ոլորտի ֆիզիկա-տեխնիկական խնդիրների մասնագետ Գուրգեն Օլխովսկին:

Բոլոր ներկաները ՌԴ-ում ՀՀ դեսպան Սուրեն Սահակյանի գլխավորությամբ, ուրախությամբ ու հպարտությամբ շնորհավորեցին նրանց, իսկ Ռուսաստանի հայության միության նախագահ Արա Աբրահամյանը, ելույթ ունենալով, նրանց նվերներ հանձնեց՝ շվեյցարական Frank Muller ֆիրմայի գրիչներ:

ՀՀ նախագահից նորընծա ակադեմիկոսները ստացան Հայաստանում քրիստոնեությունը պետական կրոն հռչակելու 1700-ամյակի կապակցությամբ թողարկված հայկական արծաթյա դրամների հավաքածուներ: Վերը թվարկված բոլոր ակադեմիկոսները համաշխարհային ճանաչում ունեցող գիտնականներ են: Այնուամենայնիվ, ծրագրի մեխը եղավ նախագահ Քոչարյանի ելույթը: Նրա ստացած ծափահարությունների հետ կարող էին մրցել միայն երեկոյին ելույթ ունեցած Մեծ թատրոնի երգիչներ Կարինա Սկրտչյանին ու Հայկ Մարտիրոսյանին ուղղված ծափահարությունները: Հատկապես վերջին երգիչը պարզապես գերեց ներկաներին: Վերջիններիս շարքում էին ռուսաստանյան մայրաքաղաքից էլ դուրս մեծ հեղինակություններ հանդիսացող Աբել Աղանբեկյանը, Արմեն Ջիգարխանյանը, Նիկիտա Սիմոնյանը, Անդրանիկ Միհրանյանը: Այստեղ էին նաեւ առավոտյան Սանկտ Պետերբուրգ «Էրմիտաժի գանձերը» ցուցահանդեսի բացմանը մեկնող Տիրան արքեպիսկոպոսը (ի դեպ, Խաժակ արքեպիսկոպոսը եւս նույն օրը Մոսկվայում էր, բայց երեկոյան մեկնելու պատճառով չկարողացավ գալ դեսպանատուն), կինոռեժիսոր Ներսես Հովհաննիսյանը, մի շարք խոշոր բիզնեսմեններ, որոնք նախորդ տարիներին չէին լինում դեսպանատան ընդունելություններին:

Գրեթե բոլորը ձգտում էին խոսել նախագահի եւ նրա մեկնումից հետո մնացած նախարար Վարդան Օսկանյանի հետ: Հատկապես ջանում էին միջին կարգի բիզնեսմենները՝ փորձելով օլիգարխներ երեւալ Հայաստանի ղեկավարի առջեւ:

Իրապես խոշոր բիզնեսի ներկայացուցիչները, ինչպես եւ հարկն է, առավել համեստ եւ զուսպ վարք ունեին: Սա՝ ի դեպ:

ԼՈՒՍԻՆԵ ՂՈՒԿԱՍՅԱՆ
Մոսկվա

Եվրախորհրդին Հայաստանի անդամակցությունը լուրջ պարտավորություններ է արժենալու

«Եվրախորհուրդը սահմանել է ապրելու իր կանոնները, որոնցով անդամակցությունից հետո Հայաստանը եւս պիտի առաջնորդվի: Դրանք միայն նպաստելու են մեր հասարակության առողջացմանը, նրա դերի բարձրացմանը երկրի քաղաքական գործընթացներում», ասաց ՀՀ ԱԺ արտաքին հարաբերությունների հանձնաժողովի նախագահ Հովհաննես Հովհաննիսյանը՝ ԵԽ-ին անդամակցելու դիմաց Հայաստանի պարտավորությունների վերաբերյալ «Ազգին» տված հարցազրույցում:

Դեռեւս 1996 թ. մարտի 7-ին ՀՀ-ն դիմել էր եվրոպայի խորհրդին անդամակցության համար, եւ այս տարվա հունիսի 28-ին հարցը կքննարկվի Ստրասբուրգում, այնուհետեւ, հավանաբար հոկտեմբերին, եվրոպական հանձնաժողովում: Հայաստանն արդեն ստորագրել է եվրոպական ընտանիքի մի շարք կոնվենցիաներ: Դրանց ստորագրումը, որոնք մեծ մասամբ վերաբերում են մարդու իրավունքներին, ԵԽ-ի առջեւ Հայաստանի պարտավորությունների մի մասն է: Պարտավորությունների երկրորդ բաժինը վերաբերում է ԼՂ հակամարտության կարգավորմանը: «Անշուշտ, ԵԽ-ն որպես քաղաքական ինստիտուտ իր վրա չի վերցնի ղարաբաղյան խնդրի լուծումը», նշեց պրն Հովհաննիսյանը: Բայց անդամակցության դեպքում եւ՛ Հայաստանը, եւ՛ Ադրբեջանը պարտավորվելու են հակամարտությունը լուծել բացառապես բանակցային ճանապարհով: Ուժային միջոցները բացառվելու են: «Սա լուրջ զսպաշարժիկ է», գնահատեց Հ. Հովհաննիսյանը:

Սույն պարտավորությունների համաձայն, նախատեսվում են լուրջ փոփոխություններ ՀՀ օրենսդրական դաշտում: Վեց ամսից 1 տարվա ընթացքում Հայաստանը նոր օրենքներ պիտի ընդունի ԶԼՄ-ների մասին, կուսակցությունների, հասարակական կազմակերպությունների, քրեակատարողական համակարգի պետական ծառայության մասին եւ մի շարք այլ օրենքներ: «Մեր Սահմանադրությամբ օրենքների գեներատորը կառավարությունն է, նշեց պրն Հովհաննիսյանը, արդարադատության, ՆԳ նախարարությունները լուրջ աշխատանք են ծավալել իրենց ոլորտներում: Ժամանակն է, որ մյուս նախարարությունները եւս սկսեն աշխատել: Կարծում եմ՝ կտեղավորվենք սահմանված ժամկետների մեջ»:

ՀՀ արդարադատության նախարարության կառուցվածքային բարեփոխումների վարչության պետ Նիկոլայ Առուստամյանից տեղեկացանք, որ քրեակատարողական օրենսգրքի նախագիծն արդեն պատրաստ է: Պրն Առուստամյանը նշեց նաեւ, որ իրենք սերտ համագործակցում են ՆԳՆ-ի հետ եվրախորհրդի ամենաէական պահանջներից մեկն իրագործելու համար. խոսքը կալանավայրերը ՆԳՆ ենթակայությունից արդարադատության նախարարության ենթակայության տակ դնելու մասին է: Տեղափոխությունը նախատեսվում է անդամակցությունից հետո մեկ տարվա ընթացքում: Ընդ որում, Հ. Հովհաննիսյանի հավաստմամբ, ԵԽ նախարարների խորհուրդը պատրաստ է հոգալ տեղափոխման հետ կապված ֆինանսական խնդիրները:

Ընդհանուր առմամբ, ԵԽ նախարարների խորհուրդը նախատեսում է ընդլայնել աջակցությունը Հայաստանի իշխանություններին վերոհիշյալ պարտավորությունները կյանքի կոչելու համար: Այսպես, ՀՀ ԱԺ արտաքին հարաբերությունների հանձնաժողովի նախագահի հավաստմամբ, ԵԽ-ն պատրաստ է ծրագրեր ֆինանսավորել: Արդեն իսկ ձեռք է բերվել պայմանավորվածություն թափառող երեխաներին առնչվող ծրագրի շուրջ: «Եթե մենք նորմալ ծրագրեր ներկայացնենք, կարծում եմ՝ կստանանք տարեկան մինչեւ 15 մլն դոլար ֆինանսավորում»:

Որքանո՞վ իրական է նման պարտավորությունների իրականացումը, այն էլ նման սահմանափակ ժամկետներում, ինչպես, ասենք, 4 տարվա ընթացքում այլընտրանքային ծառայության մասին օրենքի ընդունումը: «Այս պարտավորությունները քննարկել են Հայաստանի քաղաքական ուժերը, կառավարությունը, ԱԺ-ն: Ազգային անվտանգության խորհրդի ընդլայնված նիստ է գումարվել: Բոլոր կողմերը գտնում են, որ նման պարտավորությունները Հայաստանի համար ընդունելի են, եւ մենք պատրաստ ենք ու կարող ենք կատարել դրանք», ասաց Հ. Հովհաննիսյանը: Կարեւորը, որ մենք եվրոպական ընտանիքում ինտեգրվելու քաղաքական որոշումը կայացրել ենք»:

Երեւանում եվրահանձնաժողովի ներկայացուցչության ծրագրերի կոորդինատոր Սեբաստիան Դյուբուսի խոսքերով՝ եվրահանձնաժողովն ուշադրությամբ հետեւում է եվրախորհրդին Հայաստանի միանալու գործընթացին՝ հույսով, որ անդամակցությունը չի ուշանա:

Այսպիսով, եթե Հայաստանի անդամության խնդիրը ԵԽ-ում դրականորեն լուծվի, մեր երկիրը կունենա չորս տեղ խորհրդարանական վեհաժողովում եւ պիտի տա տարեկան 50 հազար դոլար անդամավճար:

ՄԻԼԻԹ ԳՐԻԳՈՐՅԱՆ

ԱՊՀ գործադիր քարտուղարների առաջարկներն ընդունվում են, սակայն չեն իրականացվում

Սկիզբը էջ 1

Իր ներկա ձեւով եւս, որը քաղաքագետները պիտակել են «ամորֆ» բառով, ԱՊՀ-ն չի կարող կենսունակ լինել, որովհետեւ եւ՛ քաղաքական (ԼՂ հակամարտությունը Հայաստանի եւ Ադրբեջանի միջեւ, Աբխազիայի եւ Հարավային Օսիայի խնդիրները ՌԴ-ի եւ Վրաստանի միջեւ, Մերձդնեստրի հակամարտությունը ՌԴ-ի եւ Մոլդովայի միջեւ), եւ տնտեսական (ԽՍՀՄ փլուզումից հետո նորանկախ երկրները տարբեր ժառանգություն ստացան, ԱՊՀ որոշ երկրներ շարունակում են մնալ հետամնաց-ագրարային, որոշ երկրներ զարգացող-արդյունաբերական), եւ կրոնական-մշակութային (ԱՊՀ 12 երկրներից 6-ում դավանում են իսլամ, Մոլդովայի, Ուկրաինայի, Ռուսաստանի, Բելառուսի մշակույթն ավելի մոտ է եվրոպական արժեքներին եւ այլն) առումներով համագործակցության 12 երկրների նպատակները եւ արտաքին քաղաքականությունը տարբեր են, երբեմն միմյանց հակասող: Չի բացառվում, որ մնալով համագործակցության կազմում, անդամ երկրները կփորձեն համախմբվել տարբեր ակումբներում, ինչպես ՎՈՒՈՒԱՄ-ն է, կփորձեն ԱՊՀ շրջանակներում զարգացնել երկկողմ հարաբերությունները:

Երեկ Կրեմլում ավարտված ԱՊՀ երկրների ղեկավարների խորհրդի նիստում քննարկվեցին նախօրեին քննարկված (վարչապետների նիստում) որոշումները: ԱՊՀ գագաթաժողովի օրակարգում ութ հարց էր դրված, որից երեքը առավել կարեւոր. ա) ազատ առեւտրի գոտու ստեղծում, բ) ԱՊՀ գործունեության ծրագրերը մինչեւ 2005 թվականը, գ) համատեղ պայքար միջազգային ահաբեկչության դեմ, հակաահաբեկչական կենտրոնի ստեղծում:

Համագործակցության անդամ երկրների նախագահները Մոսկվա են ժամանել ԱՊՀ-ից տարբեր ակնկալիքներով:

Վրաստանին ԱՊՀ-ն հետաքրքիր է աբխազական եւ հարավօսական հակամարտությունների տեսանկյունից: Դեռ մեկ տարի առաջ նախագահ Շեւարդնաձեն ակնարկում էր, թե հնարավոր է իր երկիրը ընդհանրապես դուրս գա ԱՊՀ կազմից: Շեւարդնաձեն երեկ կարծիք հայտնեց, թե համագործակցությունը դեռ իրեն չի սպառել, ազատ առեւտրի գոտու ստեղծումը կարող է խթան լինել: Միեւնույն ժամանակ, վրացական պատվիրակության անդամներից մեկը՝ խորհրդարանի պատգամավոր Իրակլի Գոգովան ասաց, որ եթե Ռուսաստանի եւ Վրաստանի միջեւ հաստատվի «վիզային ռեժիմ», ինքն անձամբ խորհրդարանում կդնի ԱՊՀ-ի կազմից դուրս գալու խնդիրը:

Ադրբեջանը եւս մեկ տարի առաջ կարծես պատրաստ էր հրաժեշտ տալ ԱՊՀ-ին, սակայն ԼՂ չլուծված խնդիրը, Բաքու-Մոսկվա հարաբերությունների մակարդակը Հեյդար Ալիեւին ստիպեցին չզայրացնել Մոսկվային: Ալիեւը վերջին տարիներին քննադատում է ԱՊՀ գործունեությունը, Ադրբեջանը դուրս է եկել Կոլեկտիվ անվտանգության պայմանագրից, սակայն «Ռուսաստանում նոր նախագահի ընտրությամբ համագործակցությունը թեւակոխում է նոր փուլ: Կոլեկտիվ անվտանգության պայմանագիրն ունի իր նշանակությունը: Իսկ ինչ վերաբերում է ահաբեկչության եւ մաֆիականության դեմ պայքարին, ապա մենք պատրաստ ենք համագործակցել»: Հասկանալ կարելի է Ադրբեջանի նախագահին, միայն ավելացնենք, որ ահաբեկչություն ասելով Ալիեւը նկատի է ունենում «Հայաստանի ագրեսիան Ադրբեջանի դեմ, երկրի տարածքի 20 տոկոսի զավթումը» եւ առիթը բաց չի թողնում հազարերորդ անգամ կրկնել նույնը: Անշուշտ, հասարակական կարծիք ստեղծելու առումով այդ քարոզչությունը լիովին արդարացնում է իրեն:

Բելառուսի նախագահ Լուկաշենկոն չափազանց կարեւորում է ազատ առեւտրի գոտու ստեղծումը. «Եթե մենք թույլ չտանք, որ ԱՊՀ տարածքում ապրանքաշրջանառությունը լինի ազատ, ապա ԱՊՀ-ն ընդհանրապես ոչ մի երկրի պետք չէ»:

Հայաստանի համար ԱՊՀ-ն կարեւոր է այնքանով, որ համագործակցության ողնաշարը հանդիսացող Ռուսաստանի հետ ռազմավարական գործընկերներ ենք: Հայաստանի համար հատկապես կարեւոր է Կոլեկտիվ անվտանգության պայմանագիրը, համաձայն որի, երրորդ երկրի կողմից հնարավոր պատերազմը մեր երկրի դեմ համարվում է պատերազմ Ռուսաստանի դեմ:

ԱՊՀ գործադիր քարտուղար Յուրի Յարովը շատ նորմալ է վերաբերվում այն փաստին, որ համագործակցությանը զուգահեռ ստեղծվում են կառույցներ, որովհետեւ անկախ պետությունները ազատ են այս կամ այն չափով, եւ իրենք են որոշում ինչ ձեւով ինտեգրվել տարբեր կառույցներում:

Երեկ «Ազգը» տեղեկացրել էր, որ տեղի է ունեցել Պուտին-Քոչարյան հանդիպում: Մի փոքր ճշտում՝ Պուտին-Քոչարյան հանդիպումը տեղի է ունեցել «3+1» ֆորմատով՝ Քոչարյան-Շեւարդնաձե-Ալիեւ-Պուտին: Երեկ Մոսկվայի ժամանակով 17-ին նախատեսված էր Պուտին-Քոչարյան երկկողմ հանդիպում: Ժամը 18-ին, Ռուսաստանում ՀՀ դեսպանատանը տեղի էր ունենալու նախագահ Քոչարյանի հանդիպումը PAO EC-ի ղեկավար Անատոլի Չուբայսի հետ: Վերոնշյալ երկու հանդիպումներում քննարկվող հարցերի շուրջ դեռ տեղեկություններ չկան, սակայն պարզ է, որ Պուտին-Քոչարյան հանդիպման ընթացքում առաջնային կլինի Լեռնային Ղարաբաղի հարցի քննարկումը: Այս հանդիպումը կարեւորվում է հատկապես նրանով, որ հունիսի 27-ին եւ 30-ին նախագահ Քոչարյանը հանդիպելու է համապատասխանաբար ԱՄՆ նախագահ Բիլ Քլինթոնի եւ Ֆրանսիայի նախագահ Ժակ Շիրակի հետ, որոնք Ռուսաստանի հետ կազմում են ԵԱՀԿ Մինսկի խմբի եռանախագահությունը:

«ԱԶԳ» ՕՐԱԹԵՐԹ
Հրատարակութեան Թ տարի
Հիմնադիր եւ հրատարակիչ
«Ազգ» թերթի հիմնադիր խորհուրդ
Երեւան 375010, Հանրապետության 47
Ֆաքս 562863, AT&T (3742) 151065,
e-mail: azg2@arminco.com
Գլխաւոր խմբագիր
ՅԱԿՈԲ ԱՒԵՏԻՔԵԱՆ / հեռ. 521635
Խմբագիր
ԴԱՒԻԹ ՅԱԿՈԲԵԱՆ / հեռ. 529221
Տնօրէն
ՀՐԱՅՐ ԶՕՐԵԱՆ / հեռ. 529353
Համակարգչային ծառայութիւն / 562941
Apple Macintosh
համակարգչային սարքաւորումը «Ազգ» թերթի
Յղումը «Ազգին» պարտադիր է
Նիւթերը չեն գրախօսւում ու չեն վերադարձւում
«AZG» DAILY NEWSPAPER
Editor-in-chief
H. AVEDIKIAN / phone: 521635
47 Hanrapetoutian st.,
Yerevan, Armenia, 375010

ընթացիկ

«Պետական բարձրաստիճան յուրաքանչյուր պաշտոնյա, արտասահմանյան գործուղումից վերադառնալով, պետք է հաշվետվություն ներկայացնի, թե արդյոք կատարե՞լ է իր առջեւ դրված խնդիրները եւ ինչ արդյունքներով է վերադարձել: Եթե նա ձախողել է առաքելությունը, ապա պետք է պետբյուջեին վերադարձնի գործուղման համար նախատեսված ծախսերը՝ անգամ տոկոսով, քանի որ բոլորին է հայտնի մեր բյուջեի վիճակը: Եվ պետք է սկսենք Ազգային ժողովից, որովհետեւ ԱԺ-ն ժողովրդի կողմից ընտրված մարմին է եւ պարտավոր է հաշվետու լինել ընտրողների առջեւ: Ընտրողները, հարկատուները պետք է գիտենան, թե ինչի համար են ծախսվում իրենց գումարները՝ պետական նպատակների՞, թե՞ անձնական շրջագայությունների: Այս որոշումից հետո, համոզված եմ, խիստ կնվազի գործուղման մեկնել ցանկացող պաշտոնյաների թիվը: Յոթ անգամ կմտածեն, ապա նոր միայն կմեկնեն Ավստրալիա, Ալբանիա, Ֆրանսիա...», «Ազգին» հավաստեց ԱԺ արտաքին հարաբերությունների հանձնաժողովի անդամ Հմայակ Հովհաննիսյանը: Այս արձանագրումը բնավ պատահական չէ, քանզի վերջին ժամանակներս քաղաքական շրջանակներում եւ հասարակության մեջ անընդհատ ծառանում է մի հարց՝ արդյոք ներկայիս ԱԺ-ն իր խոսնակ Արմեն Խաչատրյանի գլխավորությամբ չի՞ չարաշահում պետբյուջեի գումարները զանազան շրջագայությունների մեկնելով:

Հմայակ Հովհաննիսյանը, որը Արմեն Խաչատրյանի կուսակիցն է ՀԺԿ-ում, երկուսն էլ վարչության քարտուղարներ են, նոր է վերադարձել Սանկտ Պետերբուրգում տեղի ունեցած ԱՊՀ մասնակից պետությունների միջխորհրդարանական վեհաժողովի նիստից: Այս առաջարկությունը, պատգամավորի բացատրությամբ, ծնվել է նոր ավարտված գործուղման ընթացքից: Արմեն Խաչատրյանի ղեկավարած հայ պատգամավորների ազդեցիկ պատվիրակությունը Սանկտ Պետերբուրգում է գտնվել հունիսի 10-17-ը: 10 պատգամավոր եւ 4 փորձագետ, որոնց հիմնական խնդիրը պետք է լիներ ԱՊՀ-ում արդեն ստեղծված ահաբեկչության դեմ պայքարի կոմիտեի գործունեության օրենսդրական հիմքերի մշակումը: Հմայակ Հովհաննիսյանը ԱՊՀ միջխորհրդարանական վեհաժողովի արտաքին հարաբերությունների, անվտանգության եւ պաշտպանության մշտական հանձնաժողովի նիստերին մասնակցող միակ հայաստանցի պատգամավորն է եղել, մնացած 9-ը նախընտրել են նիստին մասնակցելու փոխարեն մեկնել Պետերգոֆ՝ մշակութային ծրագրի շրջանակներում: Մինչ հանձնաժողովի նիստում Ադրբեջանի եւ Վրաստանի պատվիրակների լուրջ ջանքերով պետք է ընդունվեր Հայաստանի եւ Ղարաբաղի համար մեծ կարեւորություն ունեցող մի փաստաթուղթ. «Համերաշխ հակազդեցություն միջազգային ահաբեկչությանը՝ կապված ԱՊՀ անդամ պետությունների տարածքում ահաբեկչական գործողությունների հետ»: Ադրբեջանը եւ Վրաստանը Չեչնիայի հետ մեկտեղ այսպիսի ընդհանրական ձեւակերպմամբ փաստաթղթում ցանկանում էին ամրագրել իբրեւ ահաբեկչության օջախներ Ղարաբաղը եւ Աբխազիան: Հմայակ Հովհաննիսյանը փաստեց, որ եթե ինքը չմասնակցեր այդ նիստին, ապա կընդունվեր մի փաստաթուղթ, որի հետեւանքով հնարավոր կդառնար մի նոր «Օղակ» գործողություն Ղարաբաղում՝ իբրեւ թե ի պատասխան այնտեղ բորբոքված ահաբեկչության, անջատողականության: Հայտարարության նախագծում դատապարտվում էր «ագրեսիվ անջատողականությունը եւ ԱՊՀ անդամ երկրների տարածքային ամբողջականությանը սպառնացող ահաբեկչությունը»: Հմայակ Հովհաննիսյանին հաջողվել է ռուսական կողմի հետ բանակցելով փաստաթղթին հաղորդել տեղայնացված բնույթ, այսինքն՝ դատապարտել միջազգային ահաբեկչության եւ անջատողականության դեմ ուղղված գործողությունները ոչ թե ԱՊՀ ամբողջ տարածքում, այլ Չեչնիայում՝ համերաշխ աջակցելով ՌԴ գործողություններին:

Պետական պաշտոնյաները պետք է հաշվետու լինեն գործուղումների համար

Ձախողման պարագայում՝ հատուցեն պետբյուջեի գումարները

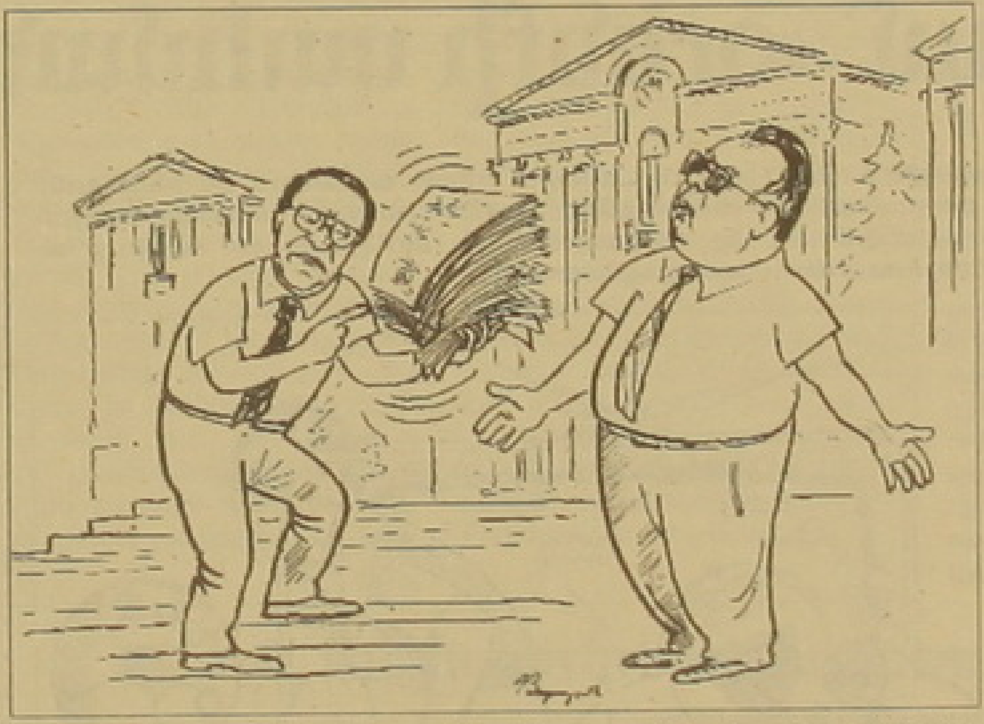

Ինչո՞ւ եւ ինչպե՞ս են ընդունվում ոչ հայանպաստ միջազգային փաստաթղթեր

ԱՊՀ միջխորհրդարանական վեհաժողովի այս նիստում Հմայակ Հովհաննիսյանը բացահայտել է յուրօրինակ մի փաստաթուղթ՝ ընդունված 99 թ.-ի հոկտեմբերի 16-ին եւ ստորագրված հայաստանյան պատվիրակության կողմից: Այդ փաստաթղթում ԱՊՀ-ն իր համերաշխությունն ու գործուն աջակցությունն է հայտնում ԱՊՀ ամբողջ տարածքում ահաբեկչության դեմ պայքարի բոլոր ձեւերին հանուն ԱՊՀ երկրների տարածքային ամբողջականության, սահմանների անձեռնմխելիության, ըստ այդմ. «Կոչ ենք անում ԱՊՀ պետությունների խորհրդարաններին եւ կառավարություններին համատեղ ուժերով հակազդել ագրեսիվ անջատողականությանը, միջազգային ահաբեկչությանը եւ կազմակերպված հանցագործությանը»: Այս ձեւակերպումը, Հմայակ Հովհաննիսյանի կարծիքով, արդարացնում է Ադրբեջանի ցանկացած գործողություն Ղարաբաղի դեմ, եւ դեռ ավելին՝ խոստանում է Ադրբեջանին գործուն աջակցություն ԱՊՀ մյուս պետություններից:

Այսօր ԱԺ հայաստանյան պատվիրակության անդամներից ոչ մեկը հանձն չի առել, որ ինքն է տեղյակ է ԱՊՀ վեհաժողովում ընդունված նման փաստաթղթին, եւ դեռ բացահայտված չէ, թե ով է հայկական կողմից ստորագրել այն,- Հմայակ Հովհաննիսյանի համոզմամբ. «Սա արդեն լրագրողական հետաքննության նյութ է»: Ընդ որում, ուշագրավ է, որ այս փաստաթուղթը ընդունվել է մինչեւ հոկտեմբերի 27-ը, այդ ժամանակ Հայաստանի դիրքերը շատ ավելի ամուր էին: Տրվեց եւս մեկ պարզաբանում. մինչեւ հոկտեմբերի 27-ը ԱԺ արտաքին հարաբերությունների հարցերի մշտական հանձնաժողովի նախագահը ներկայիս խոսնակ Արմեն Խաչատրյանն էր, տեղակալը՝ հանձնաժողովի այժմյան նախագահ Հովհաննես Հովհաննիսյանը: Գուցե 99-ի հոկտեմբերի 16-ին մեր պատվիրակության անդամներն ամբողջ կազմով են նախընտրել մեկնել մշակութային շրջագայության, ի հետեւանս վրացական եւ ադրբեջանական պատվիրակությունները, որոնք միշտ զգոն են եւ շրջագայությունների փոխարեն սովորաբար մասնակցում են աշխատանքային նիստերին, անցկացրել են իրենց շահերը պաշտպանող փաստաթուղթ: Եզրակացություններ կատարելու համար երբեք ուշ չէ:

ՆԱՐԻՆԵ ԴԻԼԲԱՐՅԱՆ

Քաղաքի տեսքը նաեւ նրա փողոցներն են

Գյումրիի քաղաքային իշխանությունները մտադիր են այս տարի իրենց տնօրինած սուղ միջոցներից 100 մլն դրամ տրամադրել քաղաքի փողոցների մի մասի նորոգմանն ու ասֆալտապատմանը: Դա Շիրակի մարզկենտրոնի համար կարեւոր միջոցառում է. նրա այսօրվա տակավին կիսավեր ու անհրապույր տեսքը, որ շարունակում է ճնշող տպավորություն թողնել, պայմանավորված է նաեւ փողոցների ընդհանուր քայքայված վիճակով, դրանց բարձրացրած առատ փոշով: Նախորդ տարիների առանձին անորակ նորոգումները ոչինչ չեն տվել, հաճախ անձրեւափոսերի մեջ լցված ասֆալտի կարկատանները շատ շուտ քայքայվել են՝ վիճակը դարձնելով առավել անմխիթարական: Քաղաքի ներկայիս ղեկավարությունը խոստանում է բացառել նման վերաբերմունքը եւ ամենից առաջ ուշադրություն բեւեռել նորոգումների որակին: Գարնանից սկսված աշխատանքները վստահվել են Ախուրյանի ճանապարհաշինական ՓԲԸ-ին, որին արդեն փոխանցվել է 24 մլն դրամ:

Բարեկարգման աշխատանքները սկսվել են Շիրակացու պողոտայից, այստեղ եւ Խորենացու փողոցում դրանք անձրեւային օրերի ընդմիջումից հետո շարունակվում են: Մինչեւ այժմ ավարտվել է Գայի փողոցում նախատեսված ասֆալտապատումը:

Գ. Մ.

Շնորհակալություն, բժշկուհի Բաղալյան

Հարգելի «Ազգ» թերթի խմբագրություն, խնդրում եմ Ձեր թերթի միջոցով իմ խորին շնորհակալությունը հայտնել Էջմիածնի շրջանի հիվանդանոցի նյարդային բաժնի վարիչ բժշկուհի Բաղալյանին: 20 տարի տառապում եմ գլխի նեւրոզի հիվանդությամբ, դիմել էի մինչեւ անգամ դոկտոր-պրոֆեսորների, բայց՝ անարդյունք: Դիմեցի բժշկուհի Բաղալյանին, նա ինձ ընդունեց եւ նշանակեց բուժում: Ես այժմ ինձ շատ լավ եմ զգում, բուժվել եմ: Երախտապարտ եմ բժշկուհի Բաղալյանին:

ԲՈՐԻՍ ՔԱՄԱԼՅԱՆ,
Էջմիածնի շրջանի
Այգեշատ գյուղի բնակիչ

Հուլիսի 1-ից շրջանառության մեջ կդրվեն նոր 5000-անոցներ

Սկիզբը էջ 1

Նոր 5000-անոցները, փաստորեն, մի քանի անգամ ավելի պաշտպանված են: Թղթադրամները տպագրվել են Հոլանդիայում: Նոր սերիայի թղթադրամների հեղինակն է նկարիչ Աշոտ Մանուկյանը: Նշենք, որ բոլոր նոր թղթադրամների վրա կա դիմանկար, որը այլ պատկերների համեմատ շատ ավելի դժվար է կեղծելը: Եթե նոր 5000-անոցների վրա պատկերված է Հ. Թումանյանը, ապա 500-անոցի վրա՝ Ա. Թամանյանը:

Փողը սիրում է ոչ միայն հաշվել, այլեւ՝ ստուգել

Իսկ դրամի կեղծն ու իսկականը տարբերելու ու չխաբվելու համար պետք է իմանալ դրամի տպագրման մի քանի նրբություններ: Կոնկրետ նոր 5000-անոց թղթադրամը տպագրված է բարձրորակ պաշտպանվածությամբ, 100 տոկոսանոց բամբակե թղթի վրա՝ հատուկ մանրաթելերով: Թղթադրամը պարունակում է Թումանյանի դիմանկարը պատկերող ջրանիշ, պաշտպանական ներգծեր, որոնցից մեկը ներդրված է թղթի մեջ, իսկ մյուսը՝ թղթադրամի դարձերեսի վրա երեւացող արծաթափայլ պատուհանների (կետագծերի) մեջ եւ կարդացվում է AMD 5000 միկրոտառերը: Թղթադրամն ունի նաեւ տեսանելի ու անտեսանելի մանրաթելեր, յուրաքանչյուր թղթադրամը՝ անհատական համարանիշ, որը ուլտրամանուշակագույն լույսի ներքո դիտելիս երեւում է լուսածոր դեղին գույնով թափանցիկ պատկեր. կեղծ թղթադրամի վրա պատկերը ստացվում է աղավաղված միկրոտառաշար, շոշափելի ներկի շերտ, կույրերի համար օգտագործվող հատկանիշ: Թղթադրամների կեղծումը կատարվում է հիմնականում համակարգիչների, գունավոր տպիչների ու պատճենահանող սարքերի միջոցով: Նոր թղթադրամներն ունեն նաեւ հակապատճենային հատկանիշ. պատճենահանման դեպքում կեղծ թղթադրամի վրա հայտնվում են ուրվապատկերներ: Այս ամենի հետ մեկտեղ, եթե նկատի ունենանք, որ նոր թղթադրամներն ունեն նաեւ թաքնված պատկեր ու մարգարտափայլ ներկ, ոսկեգույն փայլաթիթեղ ու օպտիկական փոփոխական ներկ, ապա կարելի է արձանագրել, որ դրամանենգներին մանրակրկիտ աշխատանք է սպասում: Ընդ որում, վերջին հատկանիշը՝ կարմրամանուշակագույնից կանաչի փոխարկվող օպտիկական ներկը կարող է լինել նրանց թիվ մեկ թշնամին, քանի որ կեղծ թղթադրամի վրա գույնի փոփոխություն չի կարող լինել: Քանի որ վերոհիշյալը մեծ ծախսեր է պահանջում, տրամաբանական էր պրն Թումանյանին հարցնելը, թե արդարացվա՞ծ է նոր թղթադրամների տպագրության շքեղությունը, որքա՞ն է դրանց խմբաքանակը եւ ինչքա՞ն է արժեցել պետության վրա: Առաջին հարցին պրն Թումանյանը պատասխանեց, որ պետական գաղտնիք է, իսկ երկրորդ հարցին, թե կոմերցիոն գաղտնիք է: Անսպասելի չէր նաեւ նոր թղթադրամներով սղաճի խորացման հավանականության վերաբերյալ հարցը, որին ի պատասխան նշվեց, որ նոր թղթադրամները չեն ավելացնում ոչ դրամական զանգվածը, ոչ կանխիկ դրամի ծավալը, հետեւաբար, ինֆլյացիա չի լինի: Ինչ վերաբերում է լումաներին, որոնց ծավալը զգալի է, ԿԲ-ն հույսով-հավատով պահում է դրանք, մինչեւ այն բարի ժամանակները, երբ մեր տնտեսությունը կծաղկի ու լումաները նորից կմտցվեն շրջանառության մեջ:

Կեղծ թղթադրամներով հետաքրքրվողների համար ավելացնենք, որ «Ազգը» դեռեւս 99-ի սկզբին ահազանգել էր Հայաստանում դրամանիշերի կեղծման փաստերի ավելացման մասին: Հրապարակվել էր ՀՀ ՆԳՆ պաշտոնական տեղեկատվությունը՝ մոտ 1 մլն դրամի դրամանիշերի կեղծման ու դրամանենգության հոդվածով հարուցված բավական մեծ թվով քրեական գործերի մասին: ԿԲ-ն իր հերթին տեղեկացրել էր, որ 5000-անոցների կեղծումը վերջին ժամանակներում դարձել է ավելի կատարելագործված, կեղծվում է նույնիսկ պաշտպանական ներգիծը, որը տեղադրվում է երկու իրար կպցրած բարակ թղթերի արանքում: Նշենք նաեւ, որ «ամենազարգացած» հանցագործությունը՝ դրամանենգությունը, ամբողջ աշխարհում անհանգստացնող չափերի է հասել: Ընդ որում, որքան տպագրական տեխնոլոգիան արդիականանում է, այնքան նորօրյա դրամանենգների գործը հեշտանում է: Կեղծ թղթադրամների «որակն» այնքան է բարձրացել, որ դրանք սովորական աչքը սկսել է չտարբերել, եւ դրանք հայտնաբերելու համար պահանջվում է անպայման մասնագետի աչք: Ներկայումս ամենապաշտպանված թղթադրամներն են ԱՄՆ դոլարը, շվեյցարական ֆրանկը եւ գերմանական մարկը:

հեռուստատեսություն

Ապազգայնացում՝ «օրենքի սահմանում»

Մամուլի օրենքը համապատասխան պատիժ է սահմանում մարդատյաց բոլոր տիպի գաղափարներ պրոպագանդելու համար: Սակայն իրականում օրենքը չի գործում: Փոխարենը մեր հեռուստատեսային էկրաններին օրեցօր շատանում են բռնության տեսարանները, պոռնոգրաֆիան, անճաշակությունը, մերկապարանոց քարոզչությունը, ռաբիսը, ապազգայնացումը:

«Տեր եղիր, այլ ոչ ստրուկ. անջատիր հեռուստացույցը: Անջատիր, որպեսզի դարձյալ սկսես ապրել նորմալ, խաղաղ կյանքով, որպեսզի կարգի բերես մտքերդ եւ մաքրես հոգիդ: Անջատիր հեռուստացույցը, որ զգաս քեզ քո տանը անխռով ու ապահով: Անջատիր, որպեսզի կրկին զգաս մանկանդ թոթովանքի հմայքը ու լսես ինչպես են սոսափում ծառերը լուսամուտից այն կողմ: Ստրուկ մի եղիր».- զգուշացնում է ամերիկացի գիտնական, հոգեբան եւ սոցիոլոգ Դեյվիդ Շենկը «Data Smog- Surviving the Information Glut» աշխատության մեջ:

«Այսօր հեռուստատեսությունը դարձել է ինֆորմացիոն քիլլեր. փամփուշտահարում է մեզ տեղեկատվության, գովազդի, մարդու հոգուն եւ բանականությանը ոչինչ չասող հաղորդումների այնպիսի՜ տեղատարափով եւ այնքա՜ն վտանգավոր է մարդու համար, որ առաջնային տեղերից է գրավում ամեն տեսակի քիլլերների շարքում».- «Information Anxiety» գրքում հաստատում է մեկ այլ գիտնական՝ Ռիչարդ Ուերմանը:

Եվ սա ասվում է զարգացած Արեւմուտքի այն երկրներում, ուր գոյություն ունեն տասնյակ հեռուստաալիքներ, որոնք հեռուստադիտողին ընձեռում են բավական մեծ ընտրության հնարավորություն, 24 ժամ անընդմեջ ցուցադրելով նաեւ ոչ «քիլլերային» հաղորդաշարեր: Դրանց թվում մշակութային, դասական երաժշտության, բնության, կենդանիների մասին, նաեւ մանկական ու պատանեկան...

Իսկ ի՞նչ ասենք մենք, երբ մեր հեռուստատեսությունը «շնորհ» է անում մեզ գրեթե միակ հնարավոր ընտրությունը բռնության, սպանության, այլասերվածության, պոռոտախոսության, օտարամոլ կապիկության, ռաբիսության միջեւ:

Ակներեւ է, որ երկրի ազատ-անկախացման պես, հայկական հեռուստատեսությունը որպես «անցյալի մնացուկ» գերազանցապես հրաժարվեց ազգայինը պրոպագանդելու միսիայից: Նաեւ՝ հայրենասիրություն, հումանիզմ, բարություն, գեղագիտություն, ճաշակ եւ նման «ոչ շուկայական», ուստի եւ «ավելորդ շեղությունները» քարոզելու սկզբունքից: Քանի որ հեռուստատեսությունը նախ եւ առաջ մշակութային երեւույթ է, ուրեմն հարցը մշակույթ եւ հասարակություն պրոբլեմին է հարում: Գաղտնիք չէ, որ ժողովրդի այսօրվա ցածր գնողունակության պայմաններում ոչ միայն գրքերն, այլեւ պարբերական մամուլը շատ-շատերի համար անմատչելի են դարձել: Այս բացը համատարած լրացնում է հեռուստացույցը: Եվ եթե սակավ սպառվող պարբերականի աշխարհագրական տարածքը օրըստօրե առավել է սահմանափակվում մայրաքաղաքով, ապա կապույտ էկրանը դարձել է ամենահեռավոր գյուղի բնակչի ուղեղի տերն ու տիրակալը:

Լինելով զանգվածային քարոզչության ամենահզոր ու ազդեցիկ միջոցը, հեռուստատեսությունը պետք է որդեգրի նաեւ դաստիարակչական, լուսավորչական գաղափարախոսությունը, որը, սակայն, մեզանում փոխարինվում է զանգվածների գիտակցությունը բթացնող սերիալների միջոցով մարդկային բազմադեմ սրիկայության գաղափարագարությամբ: Իսկ Ազգային հեռուստատեսությունը, որպես պետական, թվում է պետք է օրինակ ծառայի նոր զանազան հեռուստամիավորներին, լինելով ազգային նկարագրի եւ ազգային արժեքների պահպանման շտեմարան:

Ցավոք, այսօր հակառակն է: Բացի այդ, մերօրյա ազգային մշակույթի երեւույթները ճիշտ ու անաչառ արժեւորելու, որպես գեղարվեստական արժեք (կամ հակառակը) գնահատելու կարողությունը նույնպես ազգանպաստ գործ է: Սակայն մեր հեռուստատեսության էկրաններից հիմնականում չափանիշների ցավալի խեղաթյուրում է մատուցվում: Երեւույթ, որ տեղի է տալիս մտածելու, թե հեռուստատեսության ոլորտում գեղարվեստական գրագիտության ստեղծումն այսօր անհրաժեշտ միջոց է կանխելու հետագա համազգային ռաբիսացումը: Մասնագիտական, արհեստավարժ կադրերի խիստ պակասը եւ նրանց փոխարինումը պսեւդոմասնագետներով հաճախակի մինչեւ իսկ զավեշտի է հանգեցնում: Մանավանդ երբ ունակ չեն տարբերելու միջակությունը «աշխարհահռչակից», հաջողվածին «դարավերջի մեծից», պատահում է նաեւ ճանաչված դերասանին «ամենասեքսուալ տղամարդուց»: Կամ չեն խորշում արեւելաբուրմունքավարի կլկլացող երգչուհուն «հայ երգի դեսպան» կոչելուց: Այսպես հեռուստատեսությունը բյուր հասարակական կարծիք է ձեւավորում, «ձեւելով» այն ըստ իր պրոֆեսիոնալիզմից զուրկ ճաշակի: Վերջինս էլ հետեւողականորեն պարտադրվելով ժողովրդին դառնում է հասարակական մտածողության որակ: Ընդ որում՝ որակազուրկ ու գետնաքարշ:

Կան, անշուշտ, հաղորդումներ եւ հաղորդաշարեր, որոնք իրենց նպատակային ուղղվածությամբ եւ ներկայացվելիք մակարդակով բացառություն են, սակայն դրանց սակավաթիվ լինելու հանգամանքը զորու չէ փոխել ընդհանուր տխուր պատկերը:

Հետամուտ լինելով եթեր հեռարձակվող արտադրանքին, այն տպավորությունն է ստեղծվում, թե հեռուստատեսությունը գոյություն ունի գերազանցապես երկու բանի ծառայելու համար. լրատվության եւ գովազդի: Եվ եթե գովազդը կատարում է իր շահութաբեր խնդիրը, իսկ լրատվությունը բավարարում է իշխանության պահանջներին հեռուստատեսության դերը եւ նշանակությունը դրանով իսկ ամփոփ ու ավարտված է համարվում:

Կասկածանքի առիթ է տալիս այն, թե այսօրվա իշխանավորներն ընդհանրապես լրատվությունից բացի դիտո՞ւմ են այլ ծրագրեր, եւ եթե այո, մի՞թե դրանց էությունն ու մակարդակը բավարարում են նրանց:

Սույն դիտարկումները ընդհանրապես բացասական եզրահանգումներով վերաբերում են արդի հայաստանյան հեռուստատեսության բոլոր ալիքներին: Սակայն կա կարեւոր տարբերություն. եթե բոլոր հեռուստամիավորների ստեղծման եւ իրականացման հիմքում գլխավորապես ընկած է ֆինանսական շահութաբերության գործոնը, ապա Ազգայինը, որ պետականն է, իր գործունեության հիմքում նախ եւ առաջ ու գերազանցապես պետք է ունենա ազգային ուղղվածություն, ազգային գաղափարախոսություն, արժեքների պահպանման եւ զարգացման առաքելություն:

Թերեւս այս է պատճառը, որ սույն մտազննության ծիրում շեշտը դնում ենք Ազգային հեռուստատեսությանն առնչվող խնդիրներին:

1999-ի փետրվարին ՀՀ կառավարությանն առընթեր տեղեկատվության եւ գրահրատարակչության վարչությունում անցկացվեց մշակույթի հայկական ֆոնդի նախաձեռնած քննարկումը՝ հիշյալ վարչության ու ՀՀ հեռուստատեսության եւ ռադիոյի զարգացման հիմնադրամի հետ համատեղ: **«Ազգ»** օրաթերթը (03.02.99) սույն միջոցառմանն անդրադարձել էր ամփոփ հոդվածով, որում տողերիս հեղինակը, ի մի բերելով քննարկման ժամանակ առաջ քաշված համախնդիրները եւ դրանց լուծման հնարավոր եղանակները, մի շարք գործնական առաջարկություններ էր զետեղել: Դրանց թվում. ա) առավել մեծ տեղ հատկացնել ազգային մշակույթի բոլոր ոլորտներին, բ) ստեղծել գեղագիտական գրագիտություն, գ) պոռնոգրաֆիկ ֆիլմերի ցուցադրումը փոխարինել գեղարվեստական մակարդակ ու նկարագիր ունեցող էրոտիկ ֆիլմերով, դ) խիստ սահմանափակել բռնություն քարոզող, նաեւ սարսափ ֆիլմերի ցուցադրումը, ե) բարձրացնել հաղորդավարների պրոֆեսիոնալ մակարդակը, զ) հասուն ուշադրություն դարձնել մայրենի լեզվի մաքրությանը, է) շաբաթական մի քանի ժամ հատկացնել ֆոնդային հաղորդումներին, ը) հասուն եւ համակողմանի ուշադրության արժանացնել մանկապատանեկան հաղորդումները:

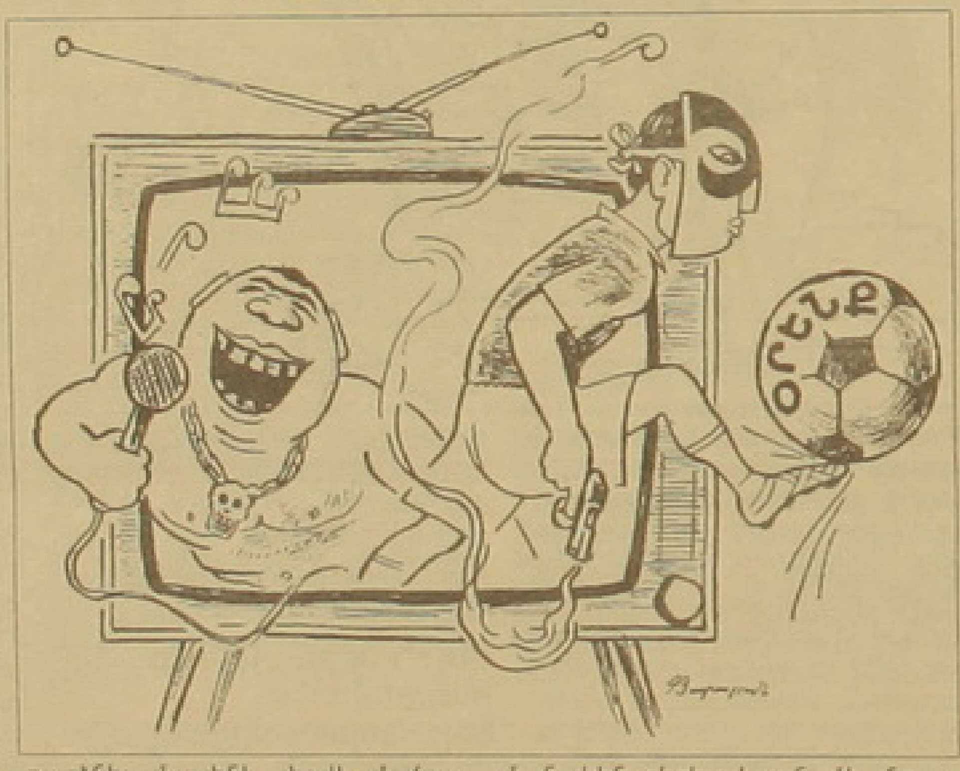

Անցել է մեկ եւ կես տարի: Եվ ակնբախ է. սայլը տեղից ոչ միայն չի շարժվել, այլեւ առավել խորն է խրվել ճահճուտի մեջ, որի անունն է անճաշակություն, գռեհկություն, պետական մտածողության թերացում, ապազգայնացում:

Սույն «գործընթացի» ծիրում նաեւ անտրամաբանված եւ անհասկանալիորեն մի շարք հետաքրքրահարույց ու արժեքավոր մշակութային (մասնավորապես գրական-գեղարվեստական, երաժշտական), ժուռնալիստական (օրինակ՝ «Կլոր սեղան», «Մամուլի ակումբ»), մանկապատանեկան (օրինակ՝ «Մեր էկրանը») հաղորդաշարերի փակում: Եվ դրանց եթերաժամերն արդեն իսկ «հին երգով» ու կասկածելի համբավ վայելող լոտոյախաղով լցնելու անհեռահար քաղաքականություն:

Քանի որ նման «բարեփոխումների» հիմքում նույն գործելաոճն է, եւ առավել մտահոգիչն ու առաջնահերթն այսօր մատաղ սերնդի համակողմանի դաստիարակման խնդիրն է, անդրադառնանք դրանցից մեկին, լավ հիշելով, որ մասնակին, ըստ էության, ամբողջական երեւույթի հայելապատկերն է: 1999-ի ապրիլին Ազգային հեռուստատեսության փակ բաժնետիրական ընկերության գործադիր տնօրեն Տիգրան Նաղդալյանի հոժարակամությամբ իր եւ ստեղծագործական մի խմբի հետ պայմանագիր կնքվեց՝ բացելու «Մեր էկրանը» մանկապատանեկան հաղորդաշարը: Հիշյալ ստեղծագործական խմբի կազմում էին մտահղացման հեղինակ, հեռուստատեսության մանկապատանեկան հաղորդումների գլխավոր խմբագրության 25 տարվա աշխատող, ռեժիսոր, ժուռնալիստ Գայանե Առաքելյանը, հեռուստատեսության 44 տարիների նվիրյալ եւ հիմնադիրներից մեկը, ՀՀ ժողովրդական արտիստուհի Նառա Շլեփչյանը, բարձր մասնագիտական ձիրք ունեցողներ՝ դիզայներ Արա Ավետիսյանը, օպերատոր Վաչիկ Ավագյանը, հնչյունային ռեժիսոր Անահիտ Ավագյանը, նկարիչ Գագիկ Բաբայանը, կոմպոզիտոր Ռուզաննա Սիմոնյանը եւ այլք:

Հաղորդաշարը որոշակի կրթական, դաստիարակչական, լուսավորչական եւ գեղարվեստական նպատակներ էր հետապնդում: Ժամանակին դիտելով այն, միանշանակորեն համոզվում էիր, «Մեր էկրանը» մանկապատանեկան հաղորդաշարը կայացել էր: Դա են վկայում նաեւ տարբեր սերունդների, մասնագիտությունների, նախասիրությունների մարդկանց տարբեր ժամանակ ու առիթներով հայտնած կարծիքները: Հեռուստադիտողների, որոնք այսօր էլ սպասում են «Մեր էկրանը» հաղորդաշարին:

Իր յուրօրինակ գեղագիտական, ինֆորմացիոն նկարագրով հարուստ եւ ուշահարույց բովանդակությամբ, ռեժիսորական-բեմական հեռուստաարվեստի անհերքելի նվաճմամբ եւ օպերատորական նորովի մոտեցմամբ հաղորդաշարը համադրելով հեռուստատեսային գրեթե բոլոր ժանրերը, ըստ էության հանդիսանում էր TV-ի միկրոմոդելը: Իր համայնապատկերի մեջ՝ փոքրիկ ու գրավիչ հեռուստաաշխարհ երեխաների համար, ստեղծված գերազանցապես երեխաների տնօրինությամբ ու մասնակցությամբ: Ակներեւ է նաեւ, որ հիշյալ հաղորդաշարը բացառիկներից էր, որ իր մշակութային ոճական միատարրությամբ, լակոնիկ եւ իրապես հեռուստատեսային արտահայտչամիջոցներով համոզում էր իր բարձր պրոֆեսիոնալիզմով:

Եվ, բնականաբար, օրինաչափ է, որ իր գոյատեւման ընթացքում 31 հաղորդում հեռարձակելով Հայաստանի եթեր, նաեւ ԱՄՆ-ի, մասնավորապես Կալիֆոռնիայի հայկական հեռուստաալիքով եւ արբանյակային հեռարձակման տարածքում գտնվող աշխարհի 62 երկրներում «Մեր էկրանը» մանկապատանեկան հաղորդաշարը ճանաչում ու սեր էր վայելում հազարավոր փոքր ու մեծ հեռուստադիտողների կողմից: Այդ էր պատճառը, որ «Մեր էկրանը» հաղորդաշարի հետ սկսեցին համագործակցել Հայաստանում օտարերկրյա դեսպանությունները՝ ԱՄՆ-ի, Մեծ Բրիտանիայի, Գերմանիայի, Ֆրանսիայի, Եգիպտոսի, Չինաստանի, Իրանի, Հունաստանի...

Եվ ահա հերթական պայմանագրի ժամկետն ավարտվելուց հետո Տ. Նաղդալյանը հրաժարվելով կյանքի կոչված սեփական «զավակից», «օրենքի սահմանում» փակեց հաղորդաշարը: Դրա եթերաժամն ամեն կիրակի 12:35-ին հատկացվել է «Թշվառներ» ֆրանսիական մուլտսերիալին, որը նման անմակարդակ իրականացմամբ, կասկածելի հոգեւոր-գեղարվեստական սնունդ է առանց այդ էլ այսօրվա թշվառացած ժողովրդին:

Անկեղծ ասած, զարմանալու քիչ բան կա. մի երկրում, ուր ամեն տեսակի անհեթեթությունները համատարած որդեգրված են որպես պետական մտածողության եւ հասարակության ապրելակերպ՝ բոլոր տիպի խախտումներն ու խեղաթյուրումները «օրենքի սահմանում են»: Նման լայնամասշտաբ ու բազմադեմ «օրինականության» դաշտում ընդամենը հեռուստահաղորդում գլխատելն ի՞նչ է որ...

Վերջերս ավելի՛ ու ավելի հաճախակի է հնչում «ՀՀ հեռուստատեսության եւ ռադիոյի մասին օրենքի» նախագծի վերջնական տարբերակը մամուլում հրապարակելու, ընդհանուր քննարկման դնելու, պրոֆեսիոնալ մոտեցմամբ համակված կարծիքներն ի մի բերելու, ներկայացնելու Ազգային ժողովի քննարկմանը եւ, ի վերջո, կյանքի կոչելու մասին: Սույն գործընթացը հույժ արդիական եւ անհապաղ է թվում առավելագույնս այն պատճառով, որ այսօր մամուլի մասին մի քանի օրենքների նախագծեր կան, որոնք, ըստ էության, ներկայացնում են ոչ այլ ինչ, քան ուրիշ երկրների մամուլի օրենքների տառացիորեն փոխառնված մոդելները: Նկատի առնենք՝ առանց ազգային մտածողության եւ բազում իրական այլ առանձնահատկությունների հաշվարկման: Ընդ որում, եւ հեռուստատեսությամբ, եւ մամուլում մի քանի անգամ արձագանքներ են եղել ի պատասխան 3 տարի առաջ մամուլում հրապարակված «Հեռուստատեսության եւ ռադիոյի մասին օրենքի» մի շարք անաչառ դիտողություններով եւ կառուցողական առաջարկներով: Բայց այս հարցում եւս նույն սայլը նույն տեղում է:

Իսկ ժամանակը տեղում չի դոփում, իրենն է անում: Մերօրյա իրականությունն ապացուցում է. ունենք երիտասարդ սերունդ եւ մեծամասամբ բարոյահոգեբանորեն հիվանդ հասարակություն, որոնք բազմակողմանիորեն «դաստիարակվում» եւ «սնվում» են ոչ միայն ապազգային, այլեւ մարդատյաց գաղափարներով, որոնց հիմնական եւ հզոր մունետիկը այսօրվա հայկական հեռուստատեսության «օրենքի սահմանում» որդեգրած քաղաքականությունն է:

Եվ քանի որ կյանքի բեմ ելած մեր ամենժամյա «աբսուրդի թատրոնը» շարունակում է իր մարտնչող հաղթարշավը, ապա դրա հորձանուտին կուլ չգնալու համար, խելամիտ մնում է միայն... անջատել հեռուստացույցը: Չի դա ստրկությունից խուսափելու ձեւերից մեկն է:

ԹԱՄԱՐ ՀՈՎՀԱՆՆԻՍՅԱՆ
Արվեստագիտության թեկնածու

ԱԶԳ

միջազգային

ՍԻՐԻԱ

Ասադի մահը վերակենդանացնում է իշխող կուսակցությանը

Վերոհիշյալ վերնագրով անգլիական «Ֆայնենշլ թայմս» հեղինակավոր թերթն իր հունիսի 18-ի համարում գրում է, որ Սիրիայի Բաաս կուսակցությունը վերագտնելով իրեն, նախորդ օրը գումարել է վերջին 15 տարվա ընթացքում իր առաջին համագումարը՝ նշելու երկրի հետագա քաղաքականությունը Բաշար ալ Ասադի ղեկավարության ներքո:

Սիրիայում կյանքն իր բնականոն ընթացքին վերադառնալով, Բաաս կուսակցությանը հնարավորություն է ընձեռվել այժմ օրինականացնելու իշխանության փոխանցումը հորից որդուն: Կուսակցության շրջանային հրամանատարությունն արդեն իսկ նշանակել է 34-ամյա Բաշարին նախագահության թեկնածու: Համագումարը, որը մի քանի օր շարունակվելու է, ընտրելու է նոր ղեկավարություն, որի շարքում նախատեսվում է ընդգրկել Բաշարի համակիրներին: Առաջիկա քաղաքականության հիմնադրույթներում

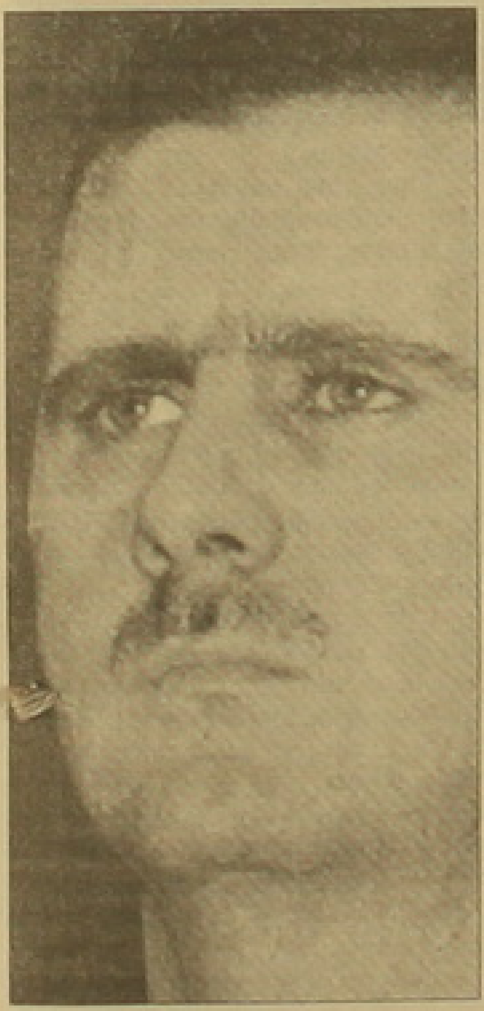

Բաշար Ասադ

ակնկալվում է պահպանել նախորդ ռեժիմի արժեքավոր, սրբազան արժեքները, բայց միաժամանակ առաջարկում նաեւ բարեփոխումներ: Պաշտոնական անձինք, ըստ թերթի, նշում են, որ Սիրիան անհողդողդ կմնա գրավյալ տարածքների պահանջատիրության հարցում: Մյուս կողմից, սակայն, տնտեսագետներն առաջարկում են վերանայել սոցիալիստական ուղղությամբ ընթացող քաղաքականությունը, եւ ավե,՝ լայն դեր հատկացնել մասնավոր սեկտորին: Բաշարն ինքը հակված է շեշտը դնել տեխնոլոգիայի զարգացման վրա: Նա նաեւ շարունակելու է մի ամիս առաջ սկսված պայքարը կաշառակերության դեմ: Քաղաքական եւ տնտեսական հարցերին առաջնություն տալով հանդերձ, Բաշարն, ըստ դիվանագետների դիտարկումների, առաջին ամիսներին ամրապնդելու է իր իշխանությունը կառավարության ոլորտում՝ հեռացնելով իր հակառակորդներին:

Բաաս (Վերածնունդ) համաարաբական ազգայնական շարժումը ստեղծվել է Դամասկոսում 1941 թ.՝ արաբների վերամիավորման վեհ նպատակով: Հիսունականների վերջում Եգիպտոսի հետ միավորման ձախողման փորձից հետո եւ 1966-ին շարժման սիրիական եւ իրաքյան ճյուղերի միջեւ ծագած հակասությունների հետեւանքով որոշ հուսահատություն էր տիրում առաջնորդների շրջանում: Սիրիայում Բաաս կուսակցությունն իշխանության գլուխ եկավ 1963-ին: Սակայն որոշ ժամանակ անց նա կորցրեց իր հեղինակությունը՝ վերագտնելու ներկայումս՝ երկրի համար այս վճռորոշ ժամանակահատվածում:

Քաղաքական ճգնաժամ Իսրայելում

Հունիսի 20-ին «Շաս» ծայրահեղ կրոնամոլ կուսակցությունից, որը մաս էր կազմում վարչապետ Էհուդ Բարաքի կոալիցիոն կառավարության, հրաժարական են տվել Իսրայելի 4 նախարարներ: «Շասը» նաեւ իշխող «Աշխատանք» կուսակցության ամենամեծ դաշնակիցն էր խորհրդարանում (Կնեսետում): 120 անդամից բաղկացած օրենսդիր մարմնի 17 պատգամավորներ «Շասից» են: Այսպիսով, Բարաքի շուրջ մեկամյա կառավարությունը ստացավ ՝լուրջ հարված, ինչն ավելի իրական կդառնա հունիսի 22-ին, երբ ուժի մեջ կմտնեն այդ հրաժարականները: Ահա թե ինչու վարչապետը շտապեց հայտարարել, թե ներկայիս ճգնաժամից դուրս գալու հնարավորություն կա, նշելով, որ «Շասի» ներկայացրած խնդիրների 90 տոկոսը հարթվել է: Դժվար է համաձայնել Բարաքի այս պնդմանը, քանզի «Շասի» հետ բանակցություններն ընթանում էին մինչեւ վերջին պահը, սակայն ապարդյուն:

Հայտնի է, որ «Շասը» հաճախ կառավարությունից պահանջում էր ֆինանսավորել իր կրոնական դպրոցների ցանցը, ինչպես նաեւ արտոնագրել իր ապօրինի ռադիոկայանը: Բայց, ըստ էության, այդ կարծր կազմակերպության դժգոհության գլխավոր պատճառն այն էր, թե իբր վարչապետը մեծ զիջումներ է անում պաղեստինցիներին համար նրանց հետ խաղաղության հասնելու ուղղությամբ: Ի պատասխան հունիսի 20-ին Բարաքը հայտնեց, որ իր կառավարությունն ընտրվել է խաղաղ գործընթացն առաջ մղելու եւ արաբա-իսրայելական հակամարտությանը վերջ դնելու համար: Նշենք, որ Բարաքը «Շասին» ընդգրկել էր իր կոալիցիայի մեջ այն նպատակով, որ Կնեսետում մեծամասնություն ապահովի արաբների հետ ցանկացած հնարավոր համաձայնագիր վավերացնելու համար:

Ստեղծված նոր իրավիճակում կարեւորվում են վարչապետի հետագա անելիքները, եթե մինչեւ հունիսի 22-ը համաձայնություն չգա «Շասի» հետ: Նման պարագայում նա ստիպված է լինելու կոալիցիոն կառավարություն կազմել կամ ընդդիմադիր աջակողմյան «Լիկուդի» հետ, կամ Կնեսետի արաբ 10 պատգամավորների եւ այլ փոքր ուժերի հետ: Այլապես վաղաժամկետ ընտրությունները կարող են անխուսափելի դառնալ: Եվ չնայած Բարաքն անհավանական համարեց վերջին տարբերակը, բայց եւ այնպես ակնհայտ է, որ առանց «Շասի» անդամների նրա հենարանը խորհրդարանում կազմելու է 53 պատգամավոր, ինչը գրեթե անհնարին է դարձնելու կարեւոր որոշումներ կայացնելը եւ խորհրդարանում հաստատելը:

Ա. Մ.

ՀԱՄԱՌՈՏ

«Աջ ուժերի միությունը» եւ «Յաբլոկոն» միավորվեցին

ՄՈՍԿՎԱ, 21 ՀՈՒՆԻՍ, ՆՈՅՅԱՆ ՏԱՊԱՆ: Ռուսաստանի Պետդումայում ստորագրվել է համաձայնություն՝ «Աջ ուժերի միություն» եւ «Յաբլոկո» հասարակական-քաղաքական կազմակերպությունների միավորման մասին: Համաձայնագրում նշվում է, որ այդ կազմակերպություններից միասնական կոալիցիայի ստեղծումը կիրականացվի առաջիկա երկու-երեք օրերին: Պետդումայի հաջորդ ընտրություններում ծրագրվում է ներկայացնել թեկնածուների միասնական ցուցակներ: Դրանից բացի, «Աջ ուժերի միությունը» եւ «Յաբլոկոն» պաշտպանելու են միմյանց միջեւ համաձայնեցված միասնական թեկնածուներին բոլոր տարածաշրջանային եւ տեղական ընտրություններում:

Աֆղանստանում սկսվեց ռազմագերիների փոխանակումը

ԻՍԼԱՄԱԲԱԴ, 21 ՀՈՒՆԻՍ, ՆՈՅՅԱՆ ՏԱՊԱՆ: Ինչպես հաղորդում է XINHUA գործակալությունը, Աֆղանստանում հակամարտող կողմերը համաձայնության են հասել ռազմագերիների ճամբարներում տեսչական այցելությունների իրականացման եւ նրանց փոխանակման գործընթաց սկսելու վերաբերյալ: «Թալիբան» շարժման բարձրաստիճան 5 անդամներից կազմված պատվիրակությունը կայցելի ռազմագերիների ճամբարները Աֆղանստանի հյուսիսում, որոնք վերահսկվում են հակաթալիբյան կոալիցիայի զորքերը, իսկ կոալիցիան ներկայացնող պատվիրակությունը կայցելի թալիբների կողմից վերահսկվող տարածքներ: Ըստ հակաթալիբյան կոալիցիայի մամլո քարտուղար Սայիդ Հուսեյն Անվարիի, դա կլինի առաջին փուլը ռազմագերիների փոխանակման գործընթացի իրականացման ճանապարհին, որոնց թիվը երկու կողմից անցնում է վեց հազարից:

Կոֆի Անանը «Հզբոլլահի» հրամանատարության կենտրոնակայանում

Հունիսի 20-ին ՄԱԿ-ի ընդհանուր քարտուղար Կոֆի Անանն ավարտեց լիբանանյան իր այցը՝ հանդիպելով «Հզբոլլահի» ընդհանուր քարտուղար Հասան Նասրալլահի հետ: Քայլն իր բնույթով աննախադեպ եւ ուշագրավ էր նաեւ արտաքնապես, քանզի տեղի ունեցավ Բեյրութում գտնվող «Հզբոլլահի» հրամանատարության կենտրոնատեղիում: Սա, փաստորեն, ՄԱԿ-ի կողմից այդ կազմակերպության ճանաչում էր՝ իբրեւ ռազմական ամենագործուն ուժի երկրի հարավում, որի հետ հարկ է հաշվի նստել: Նշյալ հանդիպման առնչությամբ «Հզբոլլահը» հրապարակել է մի հայտարարություն, որտեղ կրկին զգուշացրել է, թե շարունակելու է իր պայքարը հանուն ազատագրության, եթե շարունակվեն իսրայելական սահմանախախտումները: Իր հերթին, Բեյրութից մեկնելուց առաջ, Կոֆի Անանը հայտնեց, որ Նասրալլահին տեղեկացրել է, թե ՄԱԿ-ը լրջորեն է վերաբերվելու Իսրայելի նշյալ խախտումներին:

Ա. Մ.

Դ. Լենդս. «Երկրների հարստությունն ու աղքատությունը պատճառաբանված են»

Փարիզի «Ալբեն Միշել» հրատարակչությունում լույս տեսավ ամերիկացի պատմաբան Դեւիդ Լենդսի հերթական աշխատությունը «Ազգերի հարստությունն ու աղքատությունը»: 700 էջանոց գրքում հեղինակը վերջին հազարամյակի համաշխարհային պատմության փաստերով վերլուծում է տարբեր երկրների հարստության կամ աղքատության պատճառները: Դեւիդ Լենդսը նշում է, որ գիտությունը, մշակույթը, քաղաքական համակարգը, կրոնը եւ այլ գործոններ այստեղ էական դեր են խաղում: Այսպես, մինչ Իսպանիան եւ Պորտուգալիան հղփանում էին Լատինական Ամերիկայից բերած գանձերով, Անգլիան եւ Հոլանդիան սկսեցին մեծարել նոր մարդուն՝ կապիտալիստ ձեռնարկչին եւ արդյունավետ աշխատավորին: Իսկ ԱՄՆ-ի բարգավաճումը հեղինակը բացատրում է նրանով, որ այդ երկիրն «ունի միաժամանակ լավատեսական մշակույթ եւ այնպիսի հասարակարգ, որը, չլինելով անդասակարգ, այդուհանդերձ ավելի միատարր եւ առաձգական է, քան այլուր»: Լենդսը չի անտեսում նույնիսկ ակնոցի գյուտը, որը կրկնակի երկարաձգեց արհեստավորների եւ մտավորականների աշխատունակության ժամկետները: «Էքսպրես» հանդեսի թղթակցին Դեւիդ Լենդսի տված հարցազրույցը ներկայացնում ենք որոշ կրճատումներով:

– Մշակութային գործոնն ինչպիսի՞ դեր է խաղում հարուստ եւ աղքատ պետությունների տարբերությունների մեջ:

– Եվրոպայի եւ մասնավորապես Հյուսիսային Եվրոպայի բարգավաճումն անհնար կլինի բացատրել, եթե հաշվի չառնենք մշակութային հարցերը: Մշակույթ ասելով ես հասկանում եմ հասարակության եւ ընտանիքի անդամների, տղամարդկանց եւ կանանց վարքագծերի, արժեքների, հավակնությունների, հարաբերությունների ամբողջությունը: Ճիշտ է, պատմության ընթացքում սովորույթները կարող են փոփոխվել (օրինակ, արդյունաբերական հեղաշրջման կամ քաղաքաբնակեցման հետեւանքով), սակայն մշակույթը դյուրությամբ չի հարմարվում նոր պայմաններին եւ չի փոխվում կառավարությունների քմահաճույքով:

– Չինաստանի օրինակը ցույց է տալիս, որ առաջընթացի ճանապարհը միշտ չէ, որ ուղղագիծ է:

– 1000 թվականից առաջ Չինաստանը զարգացմամբ գերազանցում էր մյուս երկրներին: Հետագայում նրա զարգացումը կտրուկ կանգ առավ, երբ չինացիները որոշեցին մեջքով շրջվել դեպի ծովը եւ ուշադրությունը բեւեռել ներքին շրջանների վրա: Բացատրությունը դարձյալ մշակութային է, քանզի չինացիները որոշեցին եվրոպայից չներմուծել տեխնիկական գիտելիքներ: Ինքնասիրության հարց էր. նրանք համոզված էին, որ իրենք քաղաքակիրթ ժողովուրդ են՝ շրջապատված բարբարոսներով: Արտաքին աշխարհից Չինաստանի 400-ամյա կամավոր մեկուսացումը բացասական ազդեցություն ունեցավ երկրի զարգացման վրա:

– Իսպանիայի եւ Պորտուգալիայի ստեղծած կայսրությունները նույնպես փլուզվեցին:

– Այո: Եվ դա բացատրվում է հավատաքննության (ինկվիզիցիա) ժամանակաշրջանի կրոնական քաղաքականությամբ: Այդ երկու երկրները որոշեցին ներամփոփվել, դադարեցնել բողոքականների ներգաղթը, արգելել «հերետիկոսական» գրքերը: Դա շատ թանկ նստեց եւ հանգեցրեց ինքնաղքատացման: Նույն երեւույթը տեղի ունեցավ Իտալիայում, որի զգալի մասն Իսպանիայի տիրապետության տակ էր: Վենետիկը եւ Ջենովան, որոնք առեւտրական խոշոր նավահանգիստներ էին միջերկրածովյան եւ համաեվրոպական չափանիշներով, սկսեցին անկում ապրել: Միջերկրական ծովն աստիճանաբար առաջնությունը զիջեց Հյուսիսային Եվրոպայի նավահանգիստներին:

– Դուք գրում եք, որ գաղութային նվաճումները եւ գաղութների հարստությունների մշտական կողոպուտը «սնուցել են» ապագա արդյունաբերական հեղաշրջումը:

– Ճիշտ է: Լատինական Ամերիկայում եւ Ասիայում կողոպտված թանկարժեք քարերն ու մյուս գանձերը ծառայել են թեյի, գործվածքների եւ այլ ներմուծված ապրանքների վճարումների զգալի մասի ապահովմանը: Գանձերը նպաստել են եվրոպացիների առեւտրի ծաղկմանը: Բայց եթե գաղութների հարստությունների կողոպուտը չլիներ, եվրոպացիները գուցե գտնեին ապրանքների դիմաց վճարելու ուրիշ միջոցներ: Օրինակ, երբ չինացիներն այլեւս դրամ չունեին ապրանքներ ներմուծելու համար, նրանք սկսեցին ափիոն վաճառել: Եվրոպացիները բարոյապես ավելի բարձր չէին եւ ընչաքաղցությամբ էլ չէին զիջում ուրիշներին:

– Ձեր կարծիքով, ո՞րն է արդյունաբերական հեղաշրջման ժամանակաշրջանը:

– Դա մոտավորապես 1760–1870 թթ. ընդգրկող ժամանակահատվածն է: Այլ կերպ ասած՝ երեւույթն այնքան էլ արագ չի ընթացել, ինչպես ենթադրել է տալիս «հեղաշրջում» բառը: Անգլիան իր արդյունաբերական հեղաշրջումը փաստորեն իրականացրեց նախորդ նվաճումների հիման վրա: Օրինակ, 18-րդ դարի սկզբին գործարաններում ջրի ուժն արդեն օգտագործվում էր մետաքսաքել արտադրող մեքենաներն աշխատեցնելու համար: Բայց մեքենան շատ թանկ ապրանք էր, որի գնորդները սակավաթիվ էին: Այնպես որ, արդյունաբերական հեղաշրջումն սկսվեց միայն 1760 թ., բամբակագործական մեքենայի կիրառմամբ:

– Երկրների ունեցվածքային տարբերությունները կնվազե՞ն արդյոք:

– Որոշակի նվազում հնարավոր է: Բայց դա ընտրովի կլինի: Որոշ երկրներ կարողանում են սովորել եւ անհրաժեշտ հմտություններ ձեռք բերել մյուսների մակարդակին հասնելու համար: Դրա բնորոշ օրինակներն են Արեւելյան եւ Հարավարեւելյան Ասիայի պետությունները, ինչպես նաեւ Հնդկաստանը: Մինչդեռ աֆրիկյան երկրներում որեւէ զարգացում չի նկատվում: Դրանց համար կրթության խնդիրը վճռական դեր ունի: Ներկայումս բազմաթիվ պետությունների լավագույն ուսանողները կատարելագործվում են եվրոպական եւ ամերիկյան համալսարաններում: Բայց այդ երիտասարդները, որպես կանոն, հայրենիք չեն վերադառնում: Միակ բացառությունը ճապոնացի ուսանողներն էին, որոնք 19-րդ դարի վերջերին ամենազարգացած երկրներում հմտանալուց հետո զանգվածաբար վերադարձան Ճապոնիա:

Պատրաստեց
ՊԵՏՐՈՍ ՔԵՇԻՇՅԱՆԸ

ԱԶԳ

Մշակույթ

Վերջին այցից 20 տարի անց Երեւանը կրկին ընդունեց Ալիսիա Թերզյանին՝ արգենտինահայ հայտնի կոմպոզիտորին, հայ երաժիշտների վաղեմի բարեկամին: Առաջվա պես Թերզյանը ժամանել է Հայաստանի կոմպոզիտորների եւ երաժշտագետների միության հրավերով, որը մի շարք ստեղծագործական հանդիպումներ եւ հեղինակային համերգ կազմակերպեց Հայաստանի կոմպոզիտորների տանը:

Չափազանցություն չի լինի ասել, որ Թերզյանի այս այցն իրադարձություն է: Նախ՝ մենք հնարավորություն ունեցանք մեծարել միջազգային բարձր համբավի տեր մեր հայրենակցին, երաժշտական մի շարք մրցանակների դափնեկրին, որն Արգենտինայի կոմպոզիտորների տրիբունայի նախագահն է, ինչպես նաեւ Լատինական Ամերիկայի եւ կարիբյան երկրների կոմպոզիտորական բաժանմունքների լիազոր քարտուղարը Յունեսկոյի միջազգային երաժշտական խորհրդում: Ապա՝ այն պատճառով, որ Թերզյանի գալուստը վերականգնեց խզված «ժամանակային կապը», նախկինում ինտենսիվ կոմպոզիտորական շփումների ավանդույթը: Երրորդ՝ Թերզյանի անձնավորության արտասովորությունը, անցած երկու տասնամյակում արվեստին նվիրվածությունը կարծես էլ ավելի աճեցին: Լինելով Բուենոս Այրեսում հայկական երաժշտության դեսպանը, ստեղծագործություններ պատվիրելով իր Արդի երաժշտության համույթի համար, Թերզյանը հիմա էլ նոր ուղիներ է որոնում մասնագիտական շփումների վերականգնման, անունների եւ երաժշտական ստեղծագործությունների շրջանակի ընդլայնման համար:

Չնայած հասարակական ակտիվությանը, Ալիսիա Թերզյանի գլխավոր արժանիքը նրա կոմպոզիտորական տաղանդն է: Անկասկած, նա հայ սփյուռքի ամենամեծ կոմպոզիտորն է, ըստ որում՝ նրա կարգը չափվում է միջազգային չափանիշներով: Կրթություն ստանալով Բուենոս Այրեսի կոնսերվատորիայում, Ա. Խինաստերայի դասարանում, ապա հայ հոգեւոր երաժշտություն ուսանելով Սուրբ Ղազար կղզում Մխիթարյան վանահայր Լ. Դայանի մոտ, Թերզյանն ամբողջ կյանքում միահյուսել է երկու հիմնարար գեղագիտական բնագավառներ: Մեկում հրաշալի լատինաամերիկյան եւ իսպանական պոեզիան է, ծիսական ավանդույթներն ու բանահյուսությունը, մյուսում՝ մոնոդիական եկեղեցական երգեցողությունը, որը կարող է ունենալ հայկական կամ ընդհանուր արեւելյան ծագում:

Բնույթով լինելով նուրբ երաժշտական, նյութի ընտրության եւ գրության տեխնոլոգիայի մեջ հղկված անձնավորություն, Ալիսիա Թերզյանը հիշյալ բնագավառների մեկնաբանման մեջ ներմուծում է իր անկրկնելի գիրը: Ուստի նույնիսկ ժամանակակից տարածված միտումներին առնչվող ստեղծագործություններում առկա է կոմպոզիտորի հայեցակարգի անհատականությունը: Շտամպից, ստանդարտ լուծումից խուսափելը, երաժշտական զարգացման անսպասելիությունը, էլիտար ինտելեկտուալ եւ մատչելի ժողովրդական արտահայտչականության ոլորտների համադրումը Ալիսիա Թերզյանի կոմպոզիտորական տրամաբանության գծերն են:

Հայաստանի կոմպոզիտորների տանը կայացած հեղինակային երեկոն հնարավորություն տվեց դատել այդ գծերի մասին: 1994 թ. 20-ամյա Ալիսիայի գրած ստեղծագործությունների հետ հնչում էին վերջին ժամանակների գործեր: Ամեն կոմպոզիտոր չէ, որ կհամարձակվի հետադարձ հայացք նետել իր ստեղծագործական ուղուն:

Ալիսիա Թերզյանը. ծանոթ եւ անծանոթ

Հատկանշական են 50-ական թթ. ստեղծագործությունները՝ հստակորեն կառուցված ռոնդոն «Խաղեր Դիանայի համար» (կոմպոզիտորի դուստրն է) գործում եւ Խաչատրյանի մոտիվներից ազդված «Դաշնամուրի տոկատը», ինչպես նաեւ ձայնի ու դաշնամուրի համար գրված «Լորկայի երգերի մասյանը», որի մեջ տեղ է գտել Դեբյուսիին, Խիմենեսին եւ Վեռլենին նվիրված երեք ծոն: Կատարվեցին նաեւ փոքրիկների չորս երգերը, որոնք հիշեցրին Մուսորգսկու «Մանկականը»: Ձայնագրված ներկայացվեցին լարային նվագախմբի «Երեք պիեսը», որտեղ օգտագործված է հայկական երգերի եւ Կոմիտասի թեմատիզմը, իսկ նյութի զարգացման մեթոդներով գործն առնչվում է Բարտոկի հետ, եւ Ջութակի ու սիմֆոնիկ նվագախմբի կոնցերտի երկրորդ՝ քնարական մասը, որը գրված է վարիացիաների ձեւով:

Հետաքրքիր է, որ 50-ական թթ., երբ Հայաստանում իշխում էր խաչատրյանական նվագախմբային մտածողության «համախտանիշը», մեր հայրենակցուհին ձայնային այլ իրողություն էր լսում, կառուցում կոմպոզիցիայի ուրիշ մոդել: Նա ըստ էության Խաչատրյանի հետ միաժամանակ Բարտոկի, նրա բազմաձայնության եւ նեոֆոլկլորիզմի մեջ տեսավ ստեղծագործական ինքնազարգացման ազդակ: Բուն Հայաստանում այդ ուղին ուրվագծվեց միայն 60-ական թթ.:

Ֆ. Գ. Լորկայի խոսքերով գրված վաղ շրջանի վոկալ մանրանվագներում զգացվում էր հուժկու քնարական շարժում, որը 1997 թ. հանգեցրեց «Բերրի աչքեր» հրաշալի պարտիտուրի ստեղծմանը: Սոպրանոյի եւ գործիքային նվագախմբի համար գրված այդ գործով ավարտվեց հեղինակային երեկոն: Ալիսիա Թերզյանի «հայացքը» նեոիմպրեսիոնիստական գունեռանգի մեջ մտցնում է պոստսոնորիզմի տարրեր, որին ենթարկված է վոկալ պարտիայի դրամատիկ արտահայտչականությունը: Ձայնը մեկնաբանվում է ինչպես մոնոդիական, այնպես էլ ռեչիտատիվ առումներով՝ ուժեղացնելով Պոլ Էլյուարի սյուրռեալիստական տեքստի ազդեցությունը:

Զարմանալիորեն գեղեցիկ, ասես Կրիշնայի գովերգման համար էր մեկ ֆլեյտայի համար գրված «Շանտինիկետան» պիեսը: Համաչափ եւ ուղղագիծ երգեցողությունը ծավալված էր տարածության մեջ, որտեղ ջնջվում են սահմանները, եւ միտքն արտաժամանակային ճախրանք է ստանում: Հեղինակը չի ոճավորում ըստ հնդկական մեղեդիների (պիեսը գրված է Ռ. Թագորի մոտիվներով). Արեւելքն օգնում է վերստեղծել հայկական մոնոդիայի վերացական պատկերը:

Առանձնակի հաջողություն ունեցավ հարվածային գործիքների եւ ասմունքողի համար գրված «Սպանող վազքը» կոմպոզիցիան (1992 թ.): Դրա ծիսական բովանդակությունը, որն արգենտինացի ժողովրդի պատմական նախնիների մասին է, կանխորոշել է երաժշտության նյութը՝ հարվածային եւ իմպրովիզացիոն ռիթմի էներգիան: Արժանի հաջողություն բաժին ընկավ Էդուարդ Հարությունյանին՝ մի քանի հարվածային գործիքներով վիրտուոզ կատարողին:

Այդ հիշարժան երեկոյի մյուս մասնակիցների թվում նշենք դաշնակահարուհիներ Արմինե Սողոմոնյանին եւ Արփինե Իսրայելյանին, ֆլեյտահար Կարինե Պատյանին, վոկալիստներ Մուրադ Ամիրխանյանին եւ հատկապես «Բերրի աչքերի» մեներգչուհի Գայանե Գեղամյանին: Հայաստանի ֆիլհարմոնիկ նվագախմբի մենակատարների համույթն այստեղ ղեկավարում էր արդի երաժշտության մեջ արդեն հմտացած Ռուբեն Ասատրյանը:

ՍՎԵՏԼԱՆԱ ՍԱՐԳՍՅԱՆ,
Արվեստագիտության դոկտոր

ՄԵԾԵՐԸ՝ ՄԵԾԵՐԻ ՄԱՍԻՆ

Այս մի քանի խոսքն էլ գումարենք

Ազնավուրին հիացնում է անգամ Օհան Դուրյանի անունը

Մայիսի 13-ին Փարիզի հռչակավոր «Քազինո դը Պարի» համերգասրահում կրկին ելույթ ունեցավ Լիզ Սարյանը, որը երկար ժամանակ հիվանդության պատճառով ի վիճակի չէր բեմ դուրս գալ: Ամուսնու՝ ձայնագրությունների բիզնեսով զբաղվող Տելեմաք Քավիզյանի ջանքերով տիկին Լիզը հաղթահարեց ծանր հիվանդությունը եւ կրկին փայլեց իր

կատարողական բարձր արվեստով: Համերգն անցավ մեծ հաջողությամբ: Այդ համերգի մասին է պատմում ներկաներից Փիրուզա Կոզակյան-Խալաթյանը՝ Նարեկ Դուրյանի ղեկավարությամբ Փարիզում գործող թատերախմբի արտիստուհին:

- Այս համերգն իսկապես տոն էր, շքեղ մի ներկայացում: Տարիներ շարունակ մի ողջ սերունդ հիացել էր Լիզ Սարյանի արվեստով: Ու լեփ-լեցուն դահլիճի մեծ մասը հենց Սարյանի արվեստի երկրպագուներն էին: Համերգին մի քանի րոպե էր մնացել, երբ դահլիճ մտավ Շառլ Ազնավուրը: Հասկանալի է, որ դահլիճը ոտնընդոստ ծափերով դիմավորեց մեր ժամանակների մեծագույն արվեստագետներից մեկին: Ազնավուրը շնորհակալություն հայտնեց ջերմ ընդունելության համար, տեղավորվեց եւ սկսեց նկարել տեսախցիկով: Պարզվեց, որ Լիզ Սարյանն ու Շառլ Ազնավուրը մի շատ հաճելի անակնկալ էին նախապատրաստել: Վերջին երգը «Չեմ կրնա խաղալ», Լիզ Սարյանը կատարեց Միդա եւ Սեդա Ազնավուրների հետ: Ինչպիսի՜ արտիստիզմ, ինչպիսի՜ կատարում: Հասկանալի էր, որ մեծն Ազնավուրը իր սերն էր արտահայտում Լիզ Սարյանին...

Համերգից հետո համերգի մասնակիցներից ոմանք հրավիրված էին կոկտեյլի: Փիրուզա Կոզակյան-Խալաթյանը, Նարեկ Դուրյանի կնոջ՝ Անուշի եւ միջնեկ զավակի՝ Օհանի հետ մոտեցան Ազնավուրին: Օհանը Ազնավուրին է մեկնում համերգի հայտագիրը՝ երգչի ստորագրությունն ստանալու համար: Երբ Ազնավուրը տղային հարցնում է անունը, սքանչացած գոչում է.

- Տղաս, իսկ դու գիտե՞ս, թե ինչպիսի հանճարեղ մարդու անուն-ազգանունն ես կրում: Հապա մի ասա՝ Օհան Դուրյան:

Օհան Դուրյանն ասում է, որ ինքը հենց այդ մեծ մարդու թոռն է: Ազնավուրը ոգեւորվում է.

- Տղաս, դու պարտավոր ես մեծ հորդ անունը միշտ բարձր պահել:

Ապա նա սիրով ընդունում է նաեւ Նարեկ Դուրյանի ղեկավարած թատերախմբի արտիստներին, լուսանկարվում նրանց հետ:

- Ես հիացած եմ Ազնավուրի ազնվական կեցվածքով ու մեծությամբ,- ասում է Փիրուզան: Նա կարողանում է գնահատել ճշմարիտ մեծություններին, այս դեպքում՝ մաեստրո Օհան Դուրյանին: Եվ դա անում է մանկան անմիջականությամբ: Այս մի փոքրիկ պահը իմ հիշողության մեջ կմնա հենց այն զգացողությամբ, որ մեծերը կարող են տեսնել մեծերին, հիանալ նրանցով:

Մաեստրո Օհան Դուրյանի մասին շատ խոսքեր են ասվել: Շառլ Ազնավուրի այս մի քանի խոսքն էլ գումարենք:

ՍԵՐԳԵՅ ԳԱԼՈՅԱՆ

«Ով կլինի այն մեկը...»

«Նո Դաութ» խմբի երգչուհին՝ Գվեն Ստեֆանին հույսով է, որ երկրպագուները կաջակցեն «Return of Saturn» ալբոմին, որը խմբի առաջին ալբոմն է 5 տարվա ընդմիջումից հետո եւ առաջարկում է՝ պարային էներգիայով լի հզոր պոպ երգեր: Երգչուհին գիտակցում է, որ ոմանք երգերի թեմաները կապելու են «Բուշ» խմբի առաջատար Գեւին Ռոսդեյլի եւ իր սիրավեպի հետ ու խոստովանում է, որ այդպիսի կապ իրոք կա:

«Իհարկե, Գեւինը հսկայական ազդեցություն է ունեցել իմ վրա: Ես նկատի ունեմ, որ այս 4 տարվա ընթացքում, ինչ մենք միասին ենք, ես միանգամայն այլ անձնավորություն եմ դարձել: Նա օգնել է ինձ ստեղծել այս ալբոմը՝ ոգեշնչելով եւ գնահատելով իմ աշխատանքը», ասում է Ստեֆանին:

«Return of Saturn» ալբոմի 14 երգերն իրենց վերնագրերով կարծես զգացմունքային շղթա են կազմում: Ստեֆանին առաջին սինգլում («Ex-girlfriend») երգում է նախկին ընկերուհի լինելու դժվարությունների , հաջորդ երգում ակնարկում է իր ընկերոջ սիրուհիների «թանգարանի» մասին, իսկ հետո ուզում է իմանալ, «թե ով կլինի այն մեկը, որ կամուսնանա իր հետ»: Ի վերջո, տխրելով ընդունում է, որ «իրենց երկուսի համար ոչ մի հույս չկա»: Այդուհանդերձ, Ստեֆանին զգուշացնում է, որ պետք չէ երգերի ողջ տեքստերը բառացիորեն վերագրել իր եւ Ռոսդեյլի հարաբերություններին:

«Ես ալբոմի մեջ բավական անձնական պատումներ եմ ներդրել, նույնիսկ ավելին, քան պետք էր: Այնպես որ, թողնում եմ մեկնաբանությունները ունկնդրի գնահատականին»:

Մրցանակը՝ մեկ միլիոն դոլար

Մայիսի 13-ին Լոս Անջելեսի «Դոջեր» ստադիոնում կայացավ «Million Dollar Wango Tango 2000» համերգը՝ նվիրված Լոս Անջելեսի 150-րդ տարեդարձին: Համերգին հրավիրված էին Էն-Սինքը, Գու Գու Դոլզը, Ջեսիկա Սիմփսոնը, Լենի Քրավիցը, Մարք Էնթընին, ինչպես նաեւ Բրայըն Մըքնայթը, Շուգր Ռեյը, Էնրիկե Իգլեսիասը եւ այլք: Համերգի ընթացքում Rio Suites հյուրանոցն առաջարկել էր հատուկ մրցույթ, որի երջանիկ հաղթողի մրցանակը մեկ միլիոն դոլար էր:

ԱՐԹՈՒՐ ՇՈՒԼԿՅԱՆ,
ԶԱՐԻՆԵ ՍԱՖԱՐՅԱՆ

Կինոյի համը չկորցնելու համար

Ավարտվեց գերմանական ֆիլմերի փառատոնը

Հունիսի 18-21-ը կինոյի տանը անցկացվեց հերթական կինոփառատոնը՝ այս անգամ գերմանական ֆիլմերի: Հյուսիսային Հռենոս-Վեստֆալիայի ֆիլմբյուրոյի, Եվրոպական մշակութային միության, գերմանական «Ինտեր նացիոնես» կազմակերպության, Օբերհաուզենի փառատոնի տնօրենության, Հայաստանի կինոգետների եւ կինոլրագրողների ասոցիացիայի, Հայաստանի կինեմատոգրաֆիստների միության եւ «Պարադիզ» ընկերության կազմակերպած այս փառատոնին աջակցել էին Հայաստանում Գերմանիայի դեսպանատունը եւ Հայաստանի մշակույթի, երիտասարդության հարցերի եւ սպորտի նախարարությունը:

Գուցե առավել շատ էին կարճամետրաժ խաղարկային եւ վավերագրական կինոնկարները («Խոմսկու հիերարխիան», «Վիտա ռեդուկտա» («Եսընթաց կյանք»), «Թե ինչպես [illegible] մեջ մտա», «Միկա», «Շոկոլոդացավ» եւ այլն): Դա բացատրվում է նրանով, որ Գերմանիայում տարեկան արտադրվում է ավելի քան 2000 կարճամետրաժ ֆիլմ, որոնց հեղինակները ոչ միայն բուհերի ուսանողներն են, այլեւ ճանաչված վարպետներ, ինչպես, ասենք՝ Միխայել Բրինտրուպը, Ռայմունդ Քումմեն, Քրիստիան Վինթերը, Քրիստոֆ Ռյոլսը, ավստրիացի Աստրիդ Օֆները:

Մեծ հետաքրքրությամբ դիտվեց Անդրեաս Դրեզենի «Գիշերային պատկերներ» գեղարվեստական ֆիլմը:

... Հռոմի Պապը ժամանում է Բեռլին: Սակայն այս պատմական այցը Գերմանիայի մայրաքաղաքի շատ բնակիչների համար աննկատ է մնում: Նրանք իրենց հոգսերն ունեն: Անօթեւան Հաննան 100 մարկ է գտնում եւ ցանկանում է իր ընկերոջ՝ Վիկտորի հետ հաճելի երեկո անցկացնել որեւէ հյուրանոցում: Գյուղացնեպս Կոխենը հանդիպում է մանկահասակ պոռնկուհի Պաստիին, որը շատ է հիասթափեցնում գավառացի տղային, շատ է գործնական: Պելկեն ծերացող, եռանդը կորցնող մի մարդ է, որը չի ուզում հաշտվել իր վիճակի հետ եւ արկածների մեջ է ընկնում: Գիշերային Բեռլինն է իր փակ էջերով, ինչպես աշխարհի ամեն մի քաղաք գիշերվա կեսին: Մերիամ Աբբասը, Դոմինիկ Հորվիցը, Օլիվեր Բեռլերը եւ մյուսները կենցաղով անուն մնացած մարդկանց հոգեբանությունն են շեշտել...

Այս անգամ եւս հետաքրքիր կինոնկարներ ներկայացվեցին հայ կինոհանդիսատեսին, մեզ, որ տասը տարուց ավելի կինոթատրոն չենք գնում ու կորցնում ենք ճշմարիտ կինոյի համը: Չասենք, թե մեզ հրամցվածը բոլորն էլ բարձրարժեք գործեր էին, բայց փառատոնը եվրոպական կինոյին փոքր-ինչ ծանոթ լինելու առիթ էր:

ՍԵՐԳԵՅ ՄԵԼՔՈՆՅԱՆ

ԱԶԳ

ՄԱՐԶԱԿԱՆ

ՕԼԻՄՊԻԶՄ

Կնշվի միջազգային օլիմպիական օրը

Ավելի քան 100 տարի առաջ, 1894-ին Պիեռ դը Կուբերտենի նախաձեռնությամբ դրվեց օլիմպիական շարժման սկիզբը: Արդեն որերորդ անգամ այդ հիշարժան օրը՝ հունիսի 23-ը, ամբողջ աշխարհում նշվում է: Օլիմպիական օր-ավանդաստոնը նշվում է նաեւ մեզանում: Եվ, ինչպես միշտ, Հայաստանի ազգային օլիմպիական կոմիտեի նախաձեռնությամբ բազմազան միջոցառումներ կանցկացվեն հանրապետության տարբեր քաղաքներում, մարզերում: Հատկապես հարուստ կլինի մայրաքաղաքում անցկացվելիք մարզամշակութային միջոցառումների ծրագիրը:

Հանդիսությունները կսկսվեն առավոտյան, Հանրապետության հրապարակում: Այստեղ ժամը 11-ին կտրվի զանգվածային վազքարշավի մեկնարկը, իսկ մի քանի րոպեից ասպարեզ կմտնեն նաեւ սայլակավոր հաշմանդամ մարզիկները: Վազքարշավը կեզրափակվի «Հրազդան» մարզադաշտում: Հենց այստեղ էլ տեղի կունենա ֆուտբոլային հանդիպում:

Կանցկացվեն նաեւ հեծանվավազքի, վոլեյբոլի, թիավարության, առագաստանավակների մրցումներ:

Շատ հետաքրքիր կլինի երեկոյան ծրագիրը: Ազատության հրապարակում ցուցադրական մրցումներ կանցկացնեն ազգային կոխ ըմբշամարտի ներկայացուցիչները, սպորտային եւ գեղարվեստական մարմնամարզիկները, ակրոբատները, բադմինտոնիստները, սեղանի թենիսիստները, բազկամարտիկները: Այս բոլորը կընդմիջվեն ասմունքողների, ինքնագործ խմբերի եւ սպորտային պարերի ներկայացուցիչների ելույթներով:

Հանդիսությունները կեզրափակվեն տոնական հրավառությամբ: ՀԱՕԿ-ը բոլորին հրավիրում է ներկա գտնվել, մասնակցել...

ՖՈՒՏԲՈԼ

Ֆավորիտները հրաժեշտ տվեցին առաջնությանը

Իրենց խմբային մրցաշարն ավարտեցին նաեւ «A» խմբի թիմերը: Արդյունքները բավականին անսպասելի էին: Նախապես ֆավորիտներ համարվող Անգլիայի ու Գերմանիայի հավաքականները չկարողացան հաջորդ փուլ մտնել:

Ռումինիա–Անգլիա՝ 3–2: Անգլիայի հավաքականն առաջնության գլխավոր անհաջողակներից է: Այս թիմը մեծ հավակնություններ ուներ, բայց... Քառորդ եզրափակիչի ուղեգիր ձեռք բերելու համար անգլիացիներին բավարարում էր նաեւ ոչ-ոքի արդյունքը, բայց նրանք դրամատիկ պայքարում պարտություն կրեցին Ռումինիայի հավաքականից: Վերջինիս առաջատար խաղացող Գեորգի Հաջին երկու դեղին քարտի պատճառով չէր մասնակցում, բայց նրա թիմակիցները, կարելի է ասել, խաղացին նաեւ նրա փոխարեն: Խաղի 22-րդ րոպեին ռումինացիները հաջողության հասան. խաղընկերների գրոհը եզրափակեց երիտասարդ Քրիստիան Կիվուն: Դրանից հետո բրիտանացի ֆուտբոլիստներն ավելի ակտիվացրին իրենց գործողությունները եւ մինչեւ ընդմիջում կարողացան առաջ անցնել հաշվի մեջ: Նախ թիմի ավագ Ալան Շիրերը 41-րդ րոպեին իրացրեց Պոլ Ինսին կոպտորեն վայր գցելու համար նշանակված 11 մ տուգանային հարվածը, ապա, 4 րոպե անց, Մայքլ Օուենը սլացիկ ճեղքումից հետո խփեց երկրորդ գոլը: Հանդիպման երկրորդ կեսը վատ սկսվեց անգլիացիների համար: 48-րդ րոպեին, օգտվելով նրանց դարպասապահ Նայջել Մարտինի սխալից, Դորինել Մունտեանուն շեշտակի հարվածով հավասարեցրեց հաշիվը: Մինչեւ խաղավերջ երկու թիմերի ֆուտբոլիստներն էլ շարունակում էին ակտիվ գործողությունները, իսկ հանգուցալուծումը վրա հասավ նախավերջին րոպեին: Անգլիացիների պաշտպան Ֆիլիպ Նեւիլն իր տուգանային հրապարակում վայր գցեց Վիորել Մոլդովանին, եւ Իոն Գանյան հստակորեն իրացրեց 11 մ հարվածը՝ 3–2:

Պորտուգալիա–Գերմանիա՝ 3–0: Առաջնությունում ամենաստավորիչ խաղ ցուցադրող թիմերից մեկը Պորտուգալիայի հավաքականն է: Գերմանիայի թիմի հետ փաստորեն ոչինչ չնշանակող խաղում պորտուգալացիների գլխավոր մարզիչ Ումբերտո Կոելյուն համարյա հիմնովին փոխել էր իր թիմի կազմը՝ մյուս ֆուտբոլիստներին եւս հնարավորություն տալով իրենց դրսեւորելու: Բայց այդ կազմով էլ Պորտուգալիայի ընտրանին շատ վստահ խաղաց ու խոշոր հաշվով հաղթեց Գերմանիայի երբեմնի հզոր հավաքականին: Հանդիպման հերոսը թիմի կիսապաշտպան Սերժիո Կոնսեյսաոն էր, որը բոլոր 3 գոլերի հեղինակը դարձավ: 35-րդ րոպեին, հաղթող դուրս գալով մրցակցի դարպասապահ Օլիվեր Կանի հետ պայքարում, նա գլխի հարվածով գնդակն ուղարկեց դարպասը: Երկրորդ խաղակեսում (51, 71) Կոնսեյսաոն եւս 2 անգամ դառնացրեց գերմանացիներին:

«A» խումբ

	Խ	Հ	Ո	Պ	Գ	Մ
1. Պորտուգալիա	3	3	0	0	7-2	9
2. Ռումինիա	3	1	1	1	4-4	4
3. Անգլիա	3	1	0	2	5-6	3
4. Գերմանիա	3	0	1	2	1-5	1

Այժմ, երբ ավարտվել են «A» եւ «B» խմբերի խաղերը, հայտնի է, որ 1/4 եզրափակիչում կմրցեն Պորտուգալիա–Թուրքիա, Իտալիա–Ռումինիա զույգերը:

ՇԱԽՄԱՏ

Հակոբյանի համեստ արդյունքը

Մեքսիկայի Մերիդա քաղաքում անցկացվեց շախմատի ցուցադրական մրցաշար, որտեղ հանդես եկան չորս գրոսմայստերներ՝ Ալեքսեյ Շիրովը (Իսպանիա), Յուդիթ Պոլգարը (Հունգարիա), Գիլբերտո Էռնանդեսը (Մեքսիկա) եւ Վլադիմիր Հակոբյանը (Հայաստան):

Երկու շրջանով անցկացված մրցաշարում հաղթեց Շիրովը, որը 6 հնարավորից վաստակեց 4 միավոր: Հաջորդ տեղերում են Պոլգարը՝ 3,5, Էռնանդեսը՝ 2,5 միավոր, Հակոբյանը՝ 2 միավոր:

Վլադիմիր Հակոբյանը բավականին հաջող սկսեց մրցաշարը, բայց հետագայում զիջեց եւ ի վերջո եզրափակեց աղյուսակը: Իհարկե, աշխարհի փոխչեմպիոնի արդյունքը չի բավարարում ոչ իրեն, ոչ իր երկրպագուներին:

Առջեւում Վլադիմիրին չափազանց պատասխանատու մրցումներ են սպասում: Հուլիսի կեսերին նա կմեկնի Գերմանիա եւ կմասնակցի Դորտմունդի գերմրցաշարին: Այստեղ բացառիկ կազմ է հավաքվելու. հանդես կգան աշխարհի ուժեղագույն շախմատիստներից շատերը: Հուսանք, որ Հակոբյանը հաջող մրցելույթ կունենա այդ հեղինակավոր մրցաշարում:

Շախմատիստուհիները սկսեցին

Տիգրան Պետրոսյանի անվան Հայաստանի շախմատի կենտրոնական տանը սկսվել է հանրապետության կանանց այս տարվա առաջնությունը:

Պայքարի մեջ են մտել 14 շախմատիստուհիներ, որոնք կմրցեն շրջանային մրցակարգով: Առաջնության կազմը բավականին ուժեղ է. մրցաշարում հանդես են գալիս 2 միջազգային գրոսմայստերներ, 1-ական միջազգային եւ ՖԻԴԵ-ի վարպետներ, 3 ազգային վարպետներ: Մասնակիցները, երկրի չեմպիոնուհու կոչումից բացի, կվիճարկեն նաեւ աշխարհի կանանց առաջնության փնջային մրցաշարի ուղեգրերը: Մեր երեք ուժեղագույնները իրավունք կնվաճեն հանդես գալու այդ մրցաշարում: Մեկ շախմատիստուհու իրավունք կտրվի մասնակցելու աշխարհի մինչեւ 20 տարեկան աղջիկների առաջնությանը (այն կանցկացվի Երեւանում, սեպտեմբեր ամսին):

Հյուիտը եւ Պրինոսիլը

Թենիսի երկու խոշոր մրցաշարեր ավարտվեցին Լոնդոնում եւ Հալլեում:

Անգլիայի մայրաքաղաքում անցկացված մրցումների եզրափակիչում հանդիպեցին Փիթ Սամփրասը (ԱՄՆ) եւ Լեյտոն Հյուիտը (Ավստրալիա): Երիտասարդ Հյուիտը խաղաց մեծ վերելքով, կարողացավ 6–4, 6–4 հաշվով հաղթել մրցակցին ու նվաճել գլխավոր մրցանակը:

Գերմանիայի Հալլե քաղաքում ավարտված մրցաշարի հաղթող դարձավ Դեւիդ Պրինոսիլը (Գերմանիա): Վճռական հանդիպման ժամանակ նա վստահորեն առավելության հասավ հոլանդացի Ռիխարդ Կրայչեկի նկատմամբ՝ 6–3, 6–2:

Շումախերն ամրապնդում է իր դիրքերը

«Ֆորմուլա-1» դասի ավտոմեքենաներով մրցավազքի աշխարհի առաջնության ութերորդ փուլի՝ «Կանադայի մեծ մրցանակի» հաղթող դարձավ աշխարհի կրկնակի չեմպիոն Միխայել Շումախերը («Ֆերարի»):

Մոնրեալի Ժիլ Վիլնյովի անվան մրցուղին (305 կմ) գերմանացի մրցարշավորդն անցավ 1 ժամ 41 րոպե 12,3 վայրկյանում: Շումախերին մի փոքր զիջեց նրա թիմակից, բրազիլացի Ռուբենս Բարիկելլոն, իսկ երրորդ տեղը գրավեց իտալացի Ջանկառլո Ֆիզիկելլան («Բենետտոն»): «Ֆերարիի» մարզիկների հիմնական մրցակիցները՝ «Մաքլարեն-Մերսեդեսի» ներկայացուցիչներ Միկա Հակինենը (Ֆինլանդիա) եւ Դեւիդ Կուլտհարդը (Մեծ Բրիտանիա) անհաջող հանդես եկան: Նրանցից առաջինը գրավեց 4-րդ, մյուսը՝ 7-րդ տեղը:

Այս հաղթանակով Միխայել Շումախերն ավելի ամրապնդեց իր առաջատար դիրքերը: Ութ փուլից հետո նա ունի 56 միավոր: Հաջորդ տեղերում են Կուլտհարդը՝ 34, Հակինենը՝ 32, Բարիկելլոն՝ 28, Ֆիզիկելլան՝ 18 միավոր:

Կոնստրուկտորների գավաթի հաշվարկում «Ֆերարին» ունի 84, «Մաքլարենը»՝ 66 միավոր:

ԲԱԺԻՆԸ ՎԱՐՈՒՄ Է
ՌԱԶՄԻԿ ԱՎԱԳՅԱՆԸ

ԽԱՉԲԱՌ

Նախորդ համարում տպագրված խաչբառի պատասխանները

Ուղղահայաց

1. Վան Դեյք: 2. Մասնակի: 3. Արատ: 4. Ազնվական: 5. Սադովայա: 6. Արած: 7. Հերհեր: 9. Նավառա: 10. Դրոշմ: 12. Ճլինք: 13. Արգոնավորդ: 14. Իսրայելյան: 17. Կաղանդ: 18. Իրական: 21. Արագի: 22. Գրենակ: 23. Դեդուկցիա: 24. Գիտնական: 25. Կրիվոյ: 26. Նյասա: 29. Կոմպրես: 30. Սարուխան: 33. Նանե: 34. Կոնդ:

Հորիզոնական

3. Ամառա: 5. Սեւանա: 7. Հանդան: 8. Դունկան: 10. Դսեղ: 11. Մարշ: 13. Այվազովսկի: 15. Խոտհարք: 16. Իտալիա: 17. Կարաջի: 19. Միրզոյան: 20. Արշավանք: 21. Արգավանդ: 24. Գայլիկոն: 27. Դելֆին: 28. Փաստարկ: 30. Սանիտար: 31. Դոլուխանյան: 32. Իրան: 34. Կոբա: 35. Կապտից: 36. Կրուտոյ: 37. Ելենա: 38. Նյարդ:

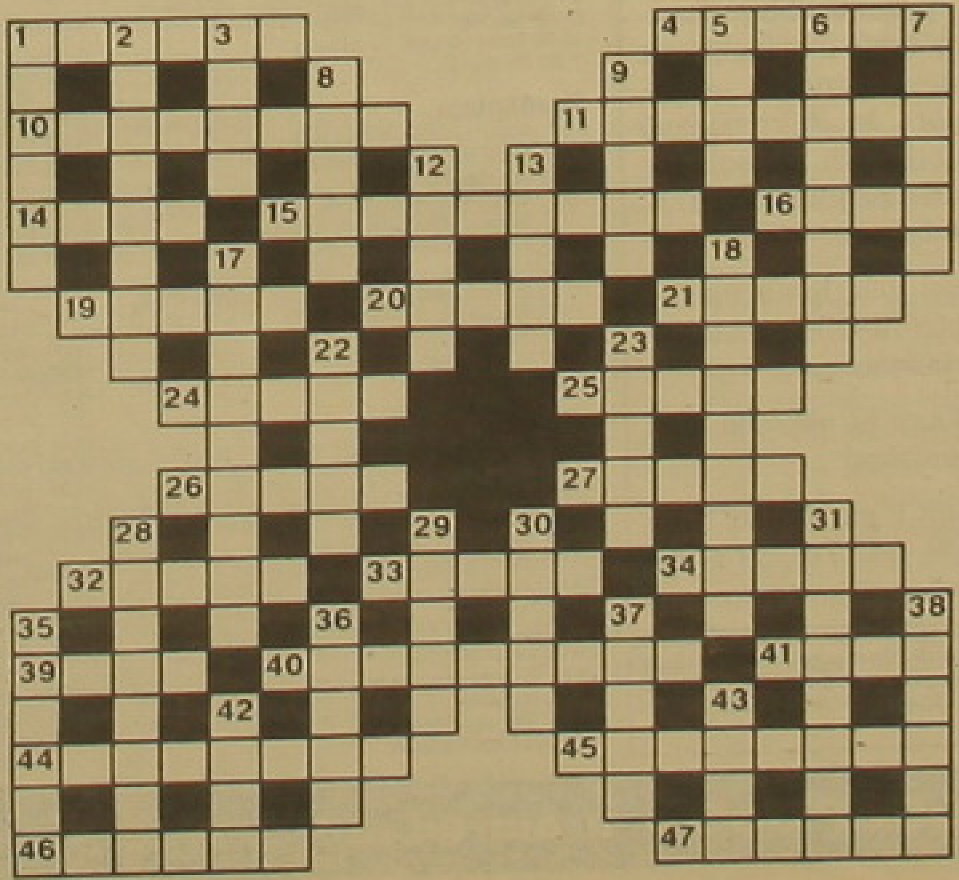

Ուղղահայաց

1. Վրաց կինոռեժիսոր: 2. Հայ լուսանկարիչ: 3. Եվ գետի, եւ տղամարդու անուն: 5. Քաղաք Ղազախստանում՝ ...թի: 6. Լարավոր կսմիթային նվագարան: 7. Կղզի Ճապոնիայում: 8. Եվ թռչուն, եւ համաստեղություն: 9. Մ. Գորկու հայտնի պատմվածքը՝ «Մակար ...»: 12. Նիստ, ժողով, դատախորհուրդ: 13. Գյուղ Հայաստանում, Թումանյանից հարավ-արեւելք: 17. Լեռ Ղարաբաղի Քարվաճառի շրջանում: 18. Սարք Հյուսիսային Իտալիայում: 22. Միջնադարում նկարչի անվանում: 23. «Թշվառներ» կինոնկարի գլխավոր հերոսի՝ Վալժանի դերակատարը: 28. «Լուսին եւ վեցպենսանոց» վեպի հեղինակի անունը: 29. Սիֆիլիսից առաջացած կարծր խոց: 30. Գետաբերան: 31. Հակառակորդ, ընդդիմացող, նաեւ՝ ծեղված: 35. Հացազգի բույս: 36. Սառնաշախար: 37. Քաղաք Բելառուսում, Սոժ գետի ափին: 38. Պաղպաղակի հայկական ֆիրմա: 42. Լիճ Հայաստանում: 43. Լեռնանցք Արցախում:

Հորիզոնական

1. Քրիստոնեական եկեղեցու պատարագ: 4. Քնարական չափածո բանաստեղծություն, հոգեւոր երգ: 10. Նահանգ ԱՄՆ-ի հարավում: 11. Քաղաք Ռուսաստանում, որը մինչեւ 1917 թ. կոչվում էր Մուրմանի Ռոմանով: 14. Գետ Վրաստանում: 15. Քաղաք Լեռնային Ղարաբաղում: 16. Կծվահամ բանջարեղեն: 19. Համեմունք: 20. Թելատու բույս: 21. «Կտոր մը երկինք» կինոնկարի գլխավոր հերոսը: 24. Նահանգ ԱՄՆ-ում: 25. Ամերիկյան հայտնի տիկնիկ: 26. Հայ քանդակագործ: 27. Ինդուկտիվության միավոր: 32. Սովետական հայտնի ջութակահար: 33. Ադամի եւ Եվայի ավագ որդին: 34. Օձի հարյուր գլուխներով հրեշ: 39. Նրան սպանեց Կայենը: 40. Ստորաձեւ: 41. Ֆոյխտվանգերի վեպը: 44. Հայ կենսաքիմիկոս: 45. Պետություն Եվրոպայում: 46. Կենտրոնական նյարդային համակարգի գործունեության հանկարծակի դադարում: 47. Սարք Հայաստանի հյուսիս-արեւելքում:

Կազմեց Է. ԱՎԵՏԻՍՅԱՆԸ

«ԻՐԱՆ-ՀԱՅԱՍՏԱՆ» ԳԱԶԱՄՈՒՂ

Նախագծի համար Հունաստանը տրամադրել է 150 հազար դոլար

ԵՐԵՎԱՆ, 21 ՀՈՒՆԻՍ, ՆՈՅՅԱՆ ՏԱՊԱՆ: «Իրան-Հայաստան» գազամուղի կառուցման նախագծի տեխնիկա-տնտեսական հիմնավորման ուսումնասիրության համար հունական կառավարությունը հատկացրել է 150 հազար դոլար, իսկ հունական ASPROFOS ընկերությունն արդեն սկսել է այդ աշխատանքները:

Այդ մասին լրագրողներին հայտնեց ՀՀ էներգետիկայի առաջին փոխնախարար Ռոբերտ Նազարյանը: Նա նշեց, որ վերոհիշյալ աշխատանքների իրականացման որոշակի փուլում առաջացել է լրացուցիչ տվյալների անհրաժեշտություն: Հայկական եւ իրանական կողմերը պետք է ներկայացնեն այդ տվյալները ASPROFOS հունական ընկերությանը երեք շաբաթվա ընթացքում: Վերջինս խոստանում է երեք ամսվա ընթացքում ներկայացնել տեխնիկա-տնտեսական հիմնավորման մասին նախնական զեկույց, որը հնարավորություն կտա կազմակերպել հետագա քննարկումները: «Առանց այդ զեկույցի այսօր որեւէ բան ասելը վաղ է», նշեց փոխնախարարը: Նա հայտնեց, որ էներգետիկ կոմիտեի եռակողմ հանդիպմանը ASPROFOS ընկերության ներկայացուցիչները նշել են չորս բաղադրիչներ. գազի տեղափոխվող քանակության, ճնշման, գնի եւ ժամկետների ներկայացման անհրաժեշտությունը: Ըստ պրն. Նազարյանի, այս չորս բաղադրիչների տվյալների հստակեցումը եւ տրամադրումը ASPROFOS ընկերությանը, հնարավորություն կընձեռի վերջինիս հասնել ցանկալի արդյունքների, եւ ժամանակին ավարտել աշխատանքները: Փոխնախարարի խոսքերով, այս փուլը շատ է կարեւորվում, քանի որ ունեցած տեխնիկա-տնտեսական հիմնավորումը կպայմանավորի հետագա աշխատանքները ներդրողների հետ, այսինքն ինչպիսի հիմնավորում կունենանք, նույնպիսին էլ կլինի ներդրողների շահագրգռվածությունը այս ծրագրի նկատմամբ, որը կլինի զուտ բիզնես-ծրագիր: Պրն. Նազարյանը նշեց, որ այս ծրագիրը մեծ հետաքրքրություն է առաջացրել չինական, ռուսական եւ ֆրանսիական պետությունների մոտ եւ չի բացառվում, որ մասնավոր ընկերությունները ներդրումներ կիրականացնեն: Նախատեսվում է, որ այդ գազատարով պետք է ապահովվի օրական 4,9 - 5,2 մլն խոր.մ. գազ:

Ինչ վերաբերում է այս հարցում ԱՄՆ-ի դիրքորոշմանը, ապա պրն. Նազարյանն ասաց, որ Իրան-ԱՄՆ հարաբերությունները դեռ մնում են լարված, եւ, բնականաբար, ԱՄՆ-ը շահագրգռված չէ գազամուղի կառուցմամբ: «Մենք դրանով նպաստում ենք նաեւ իրանական տնտեսության բարգավաճմանը եւ զարգացմանը: Կարծում ենք, որ այս հարցերը կլուծվեն ժամանակի ընթացքում», ասաց փոխնախարարը:

ԱՌՈՂՋԱ(Ջ)ՊԱՀՈՒԹՅՈՒՆ

Նոյեմբերյանում մանկաբույժների գործադուլ

ԵՐԵՎԱՆ, 21 ՀՈՒՆԻՍ, ՆՈՅՅԱՆ ՏԱՊԱՆ: ...Նոյեմբերյանի մանկական պոլիկլինիկայի աշխատակիցները գործադուլի են դիմել: Պոլիկլինիկայի տնօրեն Կարինե Հարությունյանի վկայությամբ, գործադուլը կշարունակվի մինչեւ հունիսի վերջը՝ մինչեւ որ պոլիկլինիկայի աշխատողները աշխատավարձ ստանան:

«Նոյեմբերյանի մանկական պոլիկլինիկա» ՓԲԸ աշխատողները չեն ստացել 1998 թ. երկու ամսվա, 1999 թվականի նույնպես երկու ամսվա եւ 2000 թ. անցած 6 ամիսների աշխատավարձերը: Պոլիկլինիկան աշխատում է պետպատվերով եւ վճարովի ծառայություններ չունի: Ներկայումս ձեռնարկությունը ֆինանսավորվել է 170 հազար դրամի չափով. մեկ ամսվա աշխատավարձի ֆոնդը կազմում է 168 հազար դրամ, սակայն պոլիկլինիկան 130 հազար դրամ պարտք ունի կենսաթոշակային հիմնադրամին, որը պահանջում է անհապաղ պարտքը մարել:

Սյունիքում էլ աշխատավարձ չեն ստացել

ԵՐԵՎԱՆ, 20 ՀՈՒՆԻՍ, ՆՈՅՅԱՆ ՏԱՊԱՆ: Սյունիքի մարզի 39 բուժհիմնարկների 2000 աշխատողների, առողջապահության ոլորտի թերֆինանսավորման պատճառով, չի վճարվել վերջին 5 ամիսների աշխատավարձերը: Միաժամանակ մարզի որոշ ստացիոնար բուժհիմնարկներում չի վճարվել անցած տարվա նոյեմբեր-դեկտեմբեր ամիսների աշխատավարձերը: ՀՀ կառավարությանն առընթեր պետական առողջապահական գործակալության Սյունիքի մարզի վարչության տնօրեն Սոս Ղահրամանյանի վկայությամբ, պետությունը մարզի բուժհիմնարկներին պարտք է 223 մլն. դրամ: Պրն. Ղահրամանյանը տեղեկացրեց նաեւ, որ արդեն մարզի բուժհամակարգի մեկ ամսվա աշխատավարձի ֆոնդի չափով գումար է փոխանցվել, եւ մոտ օրերս բուժաշխատողներին կվճարվի մեկ ամսվա աշխատավարձ:

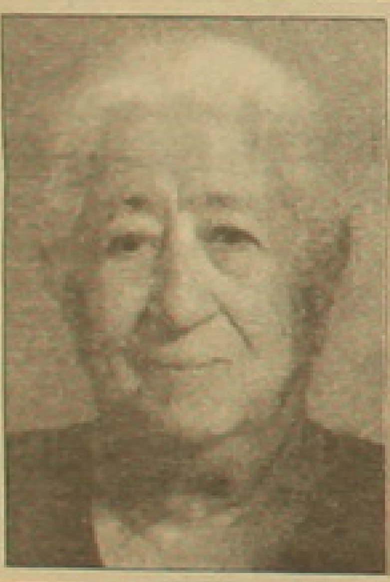

Ռազմավարական եւ ազգային հետազոտությունների հայկական կենտրոնի եւ «Հայացք Երեւանից» ամսագրի աշխատակազմերն իրենց վշտակցությունն են հայտնում Րաֆֆի Կ. Հովհաննիսյանին եւ Կոճոյան ընտանիքին՝ Մեծ մայրիկի՝ Խնկենի Կոճոյանի վախճանի կապակցությամբ:

Ղարաբաղի եղերական ճանապարհներով անցած եւ Մ. Նահանգների Ֆրեզնո քաղաքում հանգրվան գտած Խնկենի Կոճոյանն իր երկարող կյանքով ապացուցեց, որ անգամ հեռու եզերքում հնարավոր է լինել մեծ ու պատվարժան հայ ընտանիքի հիմնասյունը: Ու թեեւ նա մահկանացուն կնքեց օտար երկնքի տակ՝ բոլոր ճանաչողների համար մնալու է իբրեւ հայկականության ու կենսասիրության խորհրդանիշ: Լո՛ւյս նրա հիշատակին:

Բաց հասարակության ինստիտուտի Օժանդակության հիմնադրամ Հայկական մասնաճյուղ (ԲՀԻՕՀՀՄ)

ԲՀԻՕՀՀՄ-ը հայտարարում է մրցույթ՝ Հայաստանի միջնակարգ ուսումնական հաստատությունների համակարգչային դասարանները սպասարկող մասնագետների համար ցանցային կառավարում (LINUX/Windows) մասնագիտական դասընթացներ անցկացնելու նպատակով: Մրցույթին կարող են մասնակցել նման միջոցառումներ կազմակերպելու համապատասխան փորձ եւ միջոցներ ունեցող տեղական կազմակերպություններ: Դասընթացները պետք է նախատեսված լինեն 60-100 աշակերտների համար ոչ ավելի, քան 6 ամսվա տեւողությամբ:

Դիմումները (ռուսերեն կամ անգլերեն) պետք է ներկայացվեն եւ գրանցվեն ԲՀԻՕՀՀՄ-ի գրասենյակում մինչեւ 2000 թ. հուլիսի 10-ը:

Անհրաժեշտ տեղեկությունների եւ դիմումի ձեւի համար դիմել հետեւյալ հասցեով՝

Երեւան 10, Պուշկինի 1, բն. 2, հեռ/ֆաքս
542-119, 541-719, 543-901
www.osi.am E-mail:vahan@osi.am

Բաց հասարակության ինստիտուտի Օժանդակության հիմնադրամ Հայկական մասնաճյուղ (ԲՀԻՕՀՀՄ)

ԲՀԻՕՀՀՄ-ը սահմանադրական եւ իրավական քաղաքականության ինստիտուտի (Հունգարիա) հետ համատեղ հայտարարում է մրցույթ՝ բուհերի իրավաբանական ֆակուլտետներում ասպիրանտների եւ երիտասարդ դասախոսների վերապատրաստման դասընթացներին մասնակցելու համար: Դասընթացների թեմաներն են «Եվրոպական միության իրավունք» եւ «Եվրոպական իրավունքը մարդու իրավունքների բնագավառում»: Դասընթացները կանցկացվեն 2000 թ. նոյեմբերի 6-17-ը, Բուդապեշտում:

Դիմումները (ռուսերեն կամ անգլերեն) պետք է ներկայացվեն եւ գրանցվեն ԲՀԻՕՀՀՄ-ի գրասենյակում մինչեւ 2000 թ. սեպտեմբերի 8-ը:

Անհրաժեշտ տեղեկությունների եւ դիմումի ձեւի համար դիմել հետեւյալ հասցեով՝

Երեւան 10, Պուշկինի 1, բն. 2, հեռ/ֆաքս
542-119, 541-719, 543-901
www.osi.am E-mail:karen@osi.am

ԱՐՏՈՆԱԳԻՐ է ՔՄԵԽՅԱՆ ԵՐԻՏԱՍԱՐԴԱԿԱՆ ՄԻՈՒԹՅԱՆ... hayastanyan...

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹՅՈՒՆ

Բոլոր նրանց, ովքեր ցանկանում են ծանոթանալ հաշվապահության զաղտնիքներին եւ բարձրացնել իրենց գործունեության արդյունավետությունը

Հայաստանի հաշվապահների եւ աուդիտորների ասոցիացիան (ՀՀԱԱ) առաջարկում է հատուկ դասընթացներ

Ֆինանսական հաշվառման եւ կառավարման սկզբունքները անվանմամբ

Դասընթացների նպատակն է հաշվապահական հաշվառման նոր համակարգում յուրաքանչյուր տարված անձանց ծանոթացնել ֆինանսական տեղեկատվության, հաշվետվությունների կազմման ու օգտագործման սկզբունքներին ներառելով հետեւյալ թեմաները.

1. Հաշվային տեղեկատվական համակարգ
2. Նոր հաշվային պլան
3. Միջազգային հաշվապահական ստանդարտների սկզբունքներ
4. Ֆինանսական հաշվետվությունների վերլուծություն
5. Տնտեսական որոշումների կայացում
6. Ինվեստիցիաների կառավարում
7. Հարկային հաշվետվությունների հիմնավորում

Նախնական հաշվապահական կամ տնտեսագիտական կրթությունը պարտադիր չէ:

- 12 ժամ տեւողությամբ ուսման վարձը 15 ԱՄՆ դոլարին համարժեք դրամ
- 40 ժամ տեւողությամբ ուսման վարձը 30 ԱՄՆ դոլարին համարժեք դրամ

Դասընթացների ընթացքում տրամադրվում է անվճար գրականություն, որով մասնակիցները հնարավորություն կունենան տիրապետելու ֆինանսական հաշվետվությունների օգտագործման սկզբունքներին:

Դասընթացների ավարտից հետո հանձնվում է վկայական:

Դասընթացներին մասնակցելու եւ առավել մանրամասն տեղեկությունների համար դիմել Կարապետ Ուլնեցու 31 (Աբովյանի անվան էկոնոմիկայի ինստիտուտ), V հարկ, ՀՀԱԱ-ի գրասենյակ հեռ. 541665, 249139, 249178, 249467, էլ. փոստ aaaa@arminco.com

Հայաստանի ամերիկյան համալսարանի հատուկ դասընթացների բաժին

Ցուցադրումներով դասախոսություն

ԱՄՆ-ի Թաֆթս համալսարանի արվեստի պատմության պրոֆեսոր

Լյուսի Տեր-Մանուելյանը

ներկայացնում է

«Հայաստան՝ պատմաբանների գանձարան. լեռներ, հուշարձաններ, մատյաններ, հրաշալիքներ»

Հինգշաբթի, հունիսի 22-ին, ժամը 18:30-ին

Հայաստանի ամերիկյան համալսարանի փոքր դահլիճում

Դասախոսությունը կընթանա անգլերենով՝ հայերեն համընթաց թարգմանությամբ

Մուտքն ազատ է

Լրացուցիչ տեղեկությունների համար զանգահարել՝ 27-16-58

ՀԵՌՈՒՍՏԱՑՈՒՅՑ

22 հունիսի

ՀՏ

9.00 Հաղորդ
9.20 Հեռուստասերիալ «Լատինական փառատոնը»
10.10 Մանրանկարներ
10.20 Մանուկի կողմը
10.30 Քոհեն
11.05 Գ/ֆ «Ոսկե ծեծին նստած էին»
12.25 Երգեր ու ժպտանք
13.00 Հաղորդ
13.20 Ռուբիկոն+
17.00 Հաղորդ
17.20 Մուլտֆիլմեր «Լոլո պինգվինի արկածները», «Նույն տանիքի տակ»
18.00 Հեռուստասերիալ «Լատինական փառատոնը»
19.00 1 լուր
19.10 Երգարարն
19.45 Ժողովրդական երգեր
20.00 Քաղաք եւ իրականություն
20.25 Գույքային իրավունքներ
20.35 Տուն-տունիկ
21.00 Հաղորդ
21.40 Հեռուստախաղ
21.50 Պրեմիերա
22.00 «Բարի ակնթարթ»
23.10 Հիթ շերտ
23.40 Հաղորդ
00.00 Կապիտալային ծեղչերաց
01.00 Ռուբիկոն+

Պրոմեթեւս

9.00 «Բարի առավոտ, Հայաստան»
10.10 «Ամեն ինչ հանուն քո սիրո»
18.00 Մուլտֆիլմ
18.10 Մանկական ժամ. սերիալ «Նինձյա կրիաները», սերիալ «Մահացու ճակատամարտ»
19.00 «Ամեն ինչ հանուն քո սիրո»
20.00 Լուրեր
20.35 Ռ. Սահինակյանի «Հարցեր» հեղինակային ծրագիրը
21.20 Օրը
22.25 «1-02» լրատու
22.35 «Չեղնահարկ»
22.50 Գ/ֆ «Օձի աչքը»

Ար

9.00 Տոմար
19.05 Չոլքինգ
19.30, 21.30, 24.00 Սուրհանդակ
20.00 Մանուկի խոսնակ
20.10 Ի դեմ
20.30 Ասպարեզ
21.10 Հրապարակ
22.00 Չ/ֆիլմ N12
22.10 Գ/ֆ «Ժամանակի երկու գույները»
00.35 Ակնթարթ
00.40 Գ/ֆ «Փախուստ»
(ավարտին Սուրհանդակ)

1 ալիք

7.00 Բարի առավոտ
10.00 Նորություններ
10.20 Սերիալ «Բաբելոնյան աշտարակ»
16.00 Նորություններ
16.20 Մուլտսերիալ «Ջոնի Քվեսթի անհավանական արկածները»
16.45 «100 տոկոս» ծրագիրը
17.10 ... Մինչեւ 16 եւ բարձր
17.45 Հանոով պատմություններ
18.00 Սերիալ «Բաբելոնյան աշտարակ»
19.00 Նորություններ
19.30 Գ/ֆ «Մեկ երկու. խաղում էին գինովորները»
21.15 «Սպասիր ինձ»: Ես կվերադառնամ...
21.45 Բարի գիշեր, երեխաներ
22.00 Ժամանակ
23.00 Գ/ֆ «Հոլկրոֆթի կյանքը» (ռեժիսոր՝ Մ. Քեյն, է. Ֆոքս, Վ. Թենեպ, Մեծ Բրիտանիա, 1985 թ.)
01.05 «Սիրողությունների ծողովածու»
01.35 Նորություններ
01.50 Վավ. ֆիլմ «Զբոսանք ամերիկյան կինոյում Մարտին Սկորսեզեի հետ»-3

ՌՏՌ

7.00, 8.00, 9.00, 10.00 Լուրեր
7.20, 7.50, 8.40, 9.45 Բարի լույս, Ռուսաստան
7.35, 9.35 Ընտանեկան նորություններ
8.20, 10.20 Սեւով սպիտակի վրա
8.30 PTP-ի փոստը
9.20 Հերթապահ բաժանմունք
10.35 Մուլտսերիալ «Վերջին նստարանին»
10.45 Մուլտսերիալ «Սեւ ծովահենը»
11.10 Սերիալ «Գեյշիշին»
12.05 Սերիալ «Մանտա Բարբարա»
13.00 Հիշատակի եւ վշտի օր: Պատերազմը կնոջ դեմք չունի. վավերագրական ֆիլմերի ծրագիր «Կռանել էի ուզում», «Ես հանդիպեցի ձեզ», «Այն ժամանակ ես լաց չէի լինում»
14.00, 18.00, 21.00, 00.00 Լուրեր
14.30 «Մարդկանց ուղևոր»
15.00 Սերիալ «Սեւ մարգարիտ»
15.50 Սերիալ «Հարուստներն ու նշանավորները»
16.40 Երկու դաշնամուր
17.40 Իմ XX դարը
18.35 Վավերագրական սերիալ «Հազարամյակի գաղտնիքները» Արմեն Ջիգարխանյանի հետ
19.20 Սերիալ «Փախստական միանձնուհիները»
20.25 Հիշողության եւ վշտի օր: «Գաղտնի գումարտակ»
21.45 Հիշողության եւ վշտի օր: Եվգենի Մատվեեւը, Լյուդմիլա Գուրչենկոն «Խոսք կարեւոր առաքադրանքի» ֆիլմում (1-ին, 2-րդ սերիաներ)
00.35 Ալեքսանդր Զբրույեվը, Եվգենի Լեոնովը «Վտանգավոր գաստրոլ» ֆիլմում
02.20 Վավերագրական ֆիլմ «Զիգֆրիդի վերադարձը»
02.45 Հերթապահ բաժանմունք
03.00 Ֆուտբոլի Եվրոպայի առաջնություն. օրվա ամփոփում

@rminco Global Telecommunications ԻՆՏԵՐՆԵՏ ծառայություններ «ԻՆՏԵՐՆԵՏ» սրճարանում: Խանջյան 50: Հեռ. 575823:

«Տիգրան Մեծ» հրատարակչության տպարան, Երեւան-23, Արշակունյաց 2 Գրանցման թիվ 65. Դասիչ 69150. Պատվեր 1280 Տպաքանակը 4000 Ստորագրված է տպագրության 21. 06. 2000 Գինը 100 դրամ